

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis Tritemii Tractatus De Sacerdotum Vita Recte Institvenda

Trithemius, Johannes

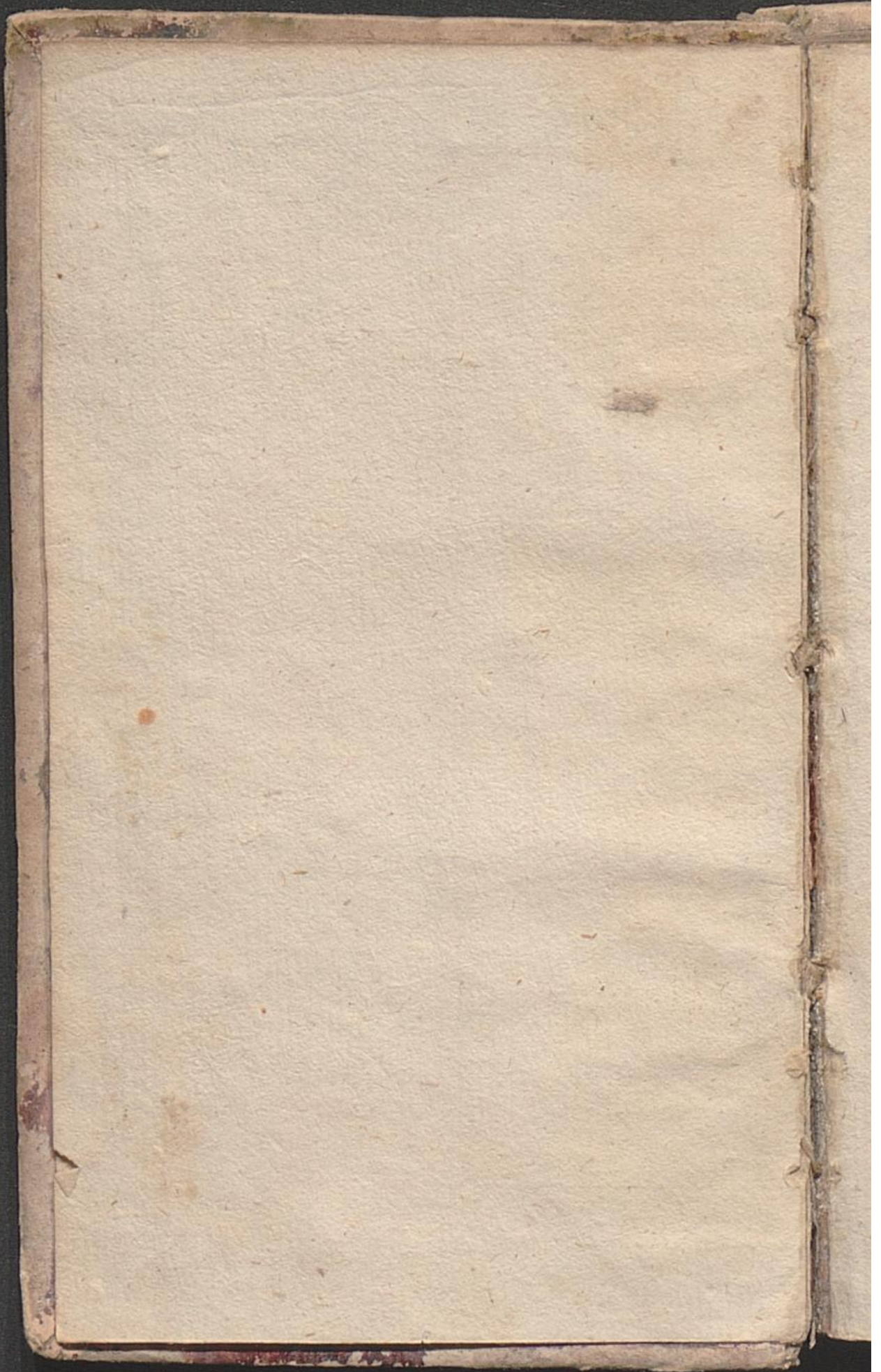
Coloniæ Agrippinæ, 1655

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46533)

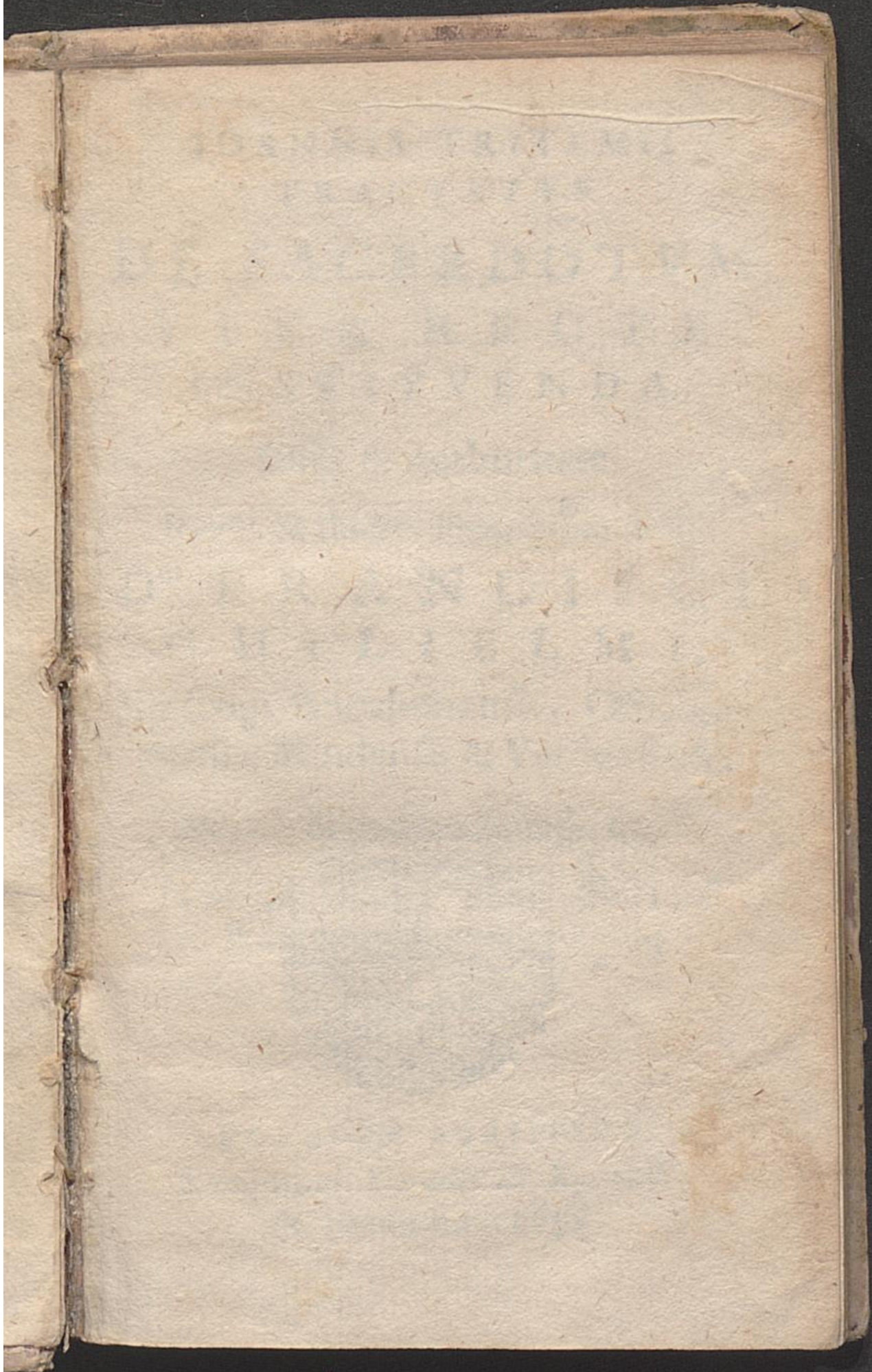

51

D

D

EP
g

IOANNIS TRITEMII
TRACTATUS
DE SACERDOTVM
VITA RECTE
INSTITVENDA.

Iussu & autoritate

Rev^{mi} & Illust^{mi} Principis ac Dⁿⁱ,
Dⁿⁱ FRANCISCI
GUILLIELMI,
Episcopi Ratisbonensis, Osnabru-
gensis, Mindensis & Verdensis, &c.

Pro usu & commoditate sui Cleri
recens editus.

*Collegii Socij S^{ru} Paderb.
an 1701*

COLONIÆ AGRIPPINÆ.
Sumptibus Cornelii ab Egmond, &
& Sociorum, 1655.

IOHANNES TERTIUS

DE SACERDOTIO

VITA RECTE

INSTITVENDA

LIBER PRIMUS

DE SACERDOTIO

DE SACERDOTIO

DE SACERDOTIO

DE SACERDOTIO

DE SACERDOTIO

DE SACERDOTIO

DE SACERDOTIO

DE SACERDOTIO

DE SACERDOTIO

DE SACERDOTIO

FRANCISCUS
GUILIELMVS

Dei & Apostolicæ Sedis gra-
tiâ Episcopus Ratisbonen-
sis, Osnabrugensis, Minden-
sis ac Verdensis, S. R. Im-
perii Princeps, Metropol.
Cathedral. & insignium Ec-
clesiarum Coloniensis, Fri-
singenfis, Bonnensis, &
Oettingensis respectivè Ar-
chidiaconus, Præpositus,
& Canonicus Capitularis,
Comes de Wartenberg &
Schawmburg, Dominus in
Waldt & Hachenburg, &c.

Vniverfo Civitatis ac Diœcesis suæ

RATISBONENSIS CLERO

A 2

Gra-

Gratiam & Salutem in Do-
mino nec non dignè am-
bulare vocatione sua.

*Am tandem ad Eccle-
sias Nostras West-
phalicas (quibus licet
indigni etiam presu-
mus) post publica & gravissima
tum Imperii Romani in publicis
ac solennibus illis Comitiiis ; tum
Ecclesie nostrae Ratisbonensis ne-
gotia elapsis duobus integris &
ultra annis regressuri ; vobis &
quidem singulis (gaudium & co-
rona mea) tesseram seu memo-
riale aliquod relinquendum cen-
suimus : Instructionem nempe Io-
annis*

annis Tritemii : Sanè postquam
in ea tempora incidimus , qui-
bus maximè , si unquam ex-
hortationibus creberrimis opus
est , operæ pretium nos factu-
ros existimavimus , si quod vi-
va voce ; tum in Synodo nostra
generali A° 1650. 5 Iulii in
Cathedrali nostra Ecclesia vobis-
cum celebrata ; tum nuper Octa-
va May, dum vobis Vale in con-
gregatione Cleri diceremus, quan-
tum in nobis fuit præstitimus ;
scripto illud idem in præsentia de-
nuo omni sedulitate conaremur :
ut scilicet vos omnes paterno stu-
dio vestri officii non solum Com-
monefaceremus ; verum perpe-

A 3 tuum

tuum vobis presentem Monito-
rem constitueremus. Nam, ut
nescio, quo pacto mirificè affi-
ciant, quæ auribus hauriuntur,
non minus tamen commovere ea
etiam plerumque solent, quæ ipsi
meditatis, diligenterque perpensis
rationibus à mutis Interpretibus
accipimus.

Qua de causa Venerabilis Io-
annis Tritemii jam olim Abbatis
Spanheimensis Celeberrimi Ordini
S. Benedicti & Almæ Congre-
gationis Bursfeldensis viri (ut ex
ejus scriptis apparet) & vitæ &
eruditionis spectatissimæ libellum
deligere visum est, quem quibus-
dam notis perutilibus illustra-
tum,

tum, novatis excudendum typis
curaremus, ut scilicet multiplica-
tis exemplis vestrum quilibet fre-
quenter in manibus ac penes se
haberet, eoque quasi vitæ duce
per istas hujus seculi nostri sale-
bras uteretur. De Sacerdotum,
Clericorumque omnium vita piè,
sanctèque instituenda optima
ad corruptiores Nostri temporis
mores accommodatissima prece-
pta tradit: quæ omnia uti ex
Limpidissimis Theologicæ doctri-
næ fontibus deprompta invenie-
tis: ita nil præter saluberrimas
admonitiones, nil præter Chri-
stianam pietatem, nil denique
præter salutis æternæ adipiscen-

de rectissimam amoenissimam-
que viam vobis stratam intuebi-
mini.

Verum quum vix est, ut à no-
bis ita aliquid novum ac inaudi-
tum excogitari, dici vè possit, quin
antea vel sepius dictum audi-
tum ve sit; Tritemium hoc argu-
mentum post alios maximi nomi-
nis Theologos tractasse inficiari
nec possumus nec volumus. Et-
enim quo ille vixit tempore, jam
ante centum J triginta sex ni-
mirum annos, aut eadem vige-
bant, quæ hodie flagitia, aut hanc
nostram tempestatem tot sceleri-
bus contaminatum iri, vaticina-
tus est: ita plerorumque mores

J

Et vitam depingit, atque adeo,
quid nobis agendum, quid fugien-
dum egregie ob oculos proponit;
Quæ potissima ratio fuit, cur vo-
bis piissimum ejus libellum præ
cæteris commendandum censui-
mus.

Cum igitur nostrum sit præire,
vos Pastoris voce vocare, vos ex-
citare, persuasum omnino habe-
tote, illud nos eo libentius ac sæ-
pius facturos, quod sciamus Et
vestrum esse Pastoris Vestri Et
Episcopi vocem sequi, Et Cohort a-
tiones Nostras apud vos omnino
inanes hætenus non fuisse: qua-
rum fructus haud exiguos Et ipsi
jam sentimus, Et universus Grex

A 5

Noster

Noster propediem, ut speramus,
longè uberiores percipiet, si quod
sponte vestra facitis, nostris etiam
precibus toties reiteratis alacrius
ad præfati Abbatis Tritemii præ-
scripta, vitam vestram moveri-
tis. Neminem vestrum ignorare
arbitramur, quanti sint apud im-
peritam multitudinem, præsertim
inter hæreticos, Pastorum exem-
pla, à quibus si quid liberius fiat,
id sibi non tantum licere existi-
mat, sed videmus plerumque
multa addere & afferre de suo.
Quare tales exemplo & oratio-
ne vos præstate, quales eos esse
decet, qui salutis suæ omnes pro-
pe rationes à nobis perspectas ha-
bent.

bent. Valetē in Christo Iesu
anima & corpore, officii mu-
nerisque ac vocationis vestræ
in horas memores. Dabamus
ex Episcopali Nostra Residen-
tia Iburgensi solita: ipso festo
S. Emmerami Episcopi &
Martyris gloriosissimi, ac Præ-
decessoris Nostri in munere
Episcopali Ratisbonensi cele-
berrimi; A^o salutis MDC LV.
Episcopatum Nostrorum Ra-
tisbonensis septimo, Osnabru-
gensis trigesimo, Mindensis ac
Verdensis vigesimo sexto.

FRANCISCVS GVILIELMVS.
L. S.

A 6 PRÆ-

PRÆNOTATIONES
TRES.

I.

Antonius Posssevinus
in Apparatu sacro, to-
mo 2. hæc habet: Ioan-
nes Tritemius, in vico
Tritenheim, Diæceseos Trevi-
rensis, ad ripam Mosellæ Flumi-
nis, Natus est Anno Domini
1462. Deinde vigesimo Ætatis
Anno, in Monasterio D. Marti-
ni Spanheimensi, Moguntinæ
Diæceseos ad Ordinem Divi Be-
nedicti, Congregationis Bursfel-
densis adscitus, Anno sequenti
1483. communibus Fratrum
Suffragiis Abbas ejus Cænobii
renunciatus fuit.

Iste scripsit Instructionem hanc
ad Nicolaum Presbyterum Mer-
nicensem, Anno 1486. adeoque
vita

vita suæ Anno 24. Nam super-
vixit usque ad annum 1519.
postquam vivendo complevisset
Annos 57. ut testatur etiam Bel-
larminus de scriptoribus Eccle-
siasticis, ad annum 1500. & ha-
betur inter celeberrimos sui ævi
Scriptores.

Quod ad notas attinet adjun- II.
ctæ sunt illæ, quæ videbantur ad
rem præsentem magis idoneæ, ex
variis probatisque Auctõribus
collectæ, divisæ etiam sunt per
numeros periodi, facilioris lectio-
nis gratia.

Duriuscula quædam videri III.
possunt, quæ Auctõr Tritemius,
subinde circa mores Sacerdotum
in medium adducit; quæ tamen
Vir prudentissimus non ex vano
hausert, præsertim de vita Cle-
ricorum sui ævi, & in partibus

illis, libertati sensuum tunc tem-
poris magis assuetorum. Proderit
nihilominus hæc nosse, etiam ab
illo Clero, qui hoc tempore tam
projecta indolis & vitæ non est:
Ne saltem per astum mali Dæmo-
nis, nunquam ad hæc otiantis,
aut per obrepentem ignaviam in
similia degener prolapsus fiat:
felix enim ille, quem faciunt
aliena pericula cautum.

IOAN-

I
IOANNIS TRITEMII

A B B A T I S

SPANHEIMENSIS,

Ad Nicolaum Mernicen-
sem Presbyterum, de
Sacerdotum Vita in-
stituenda, libellus.

*De Vocatione Sacerdotum; &
quæ eos generatim de-
ceant, vel non.*

CAPUT PRIMUM.

Etis à me Nico- I.
lae frater aman-
tissime, & cre-
bris Epistolis in-
stas, ut tibi for-
mam in Sacerdotio laudabili-
ter vivendi, stilo commendem.

Su-

2 DE SACERD. VITA

Supra vires ingenii me laborare compellis, morsibusque æmulorum lacerandum exponis, qui me ex hoc præsumptuosum judicabunt, quod viam, quam ipse nec dum ambulare didici, tibi velim demonstrare.

2. Et quanquam se res ita habeat, malo tamen æmulationis subire iudicium, quàm charitatis in te meæ ferre detrimentum. Tanta enim dilectione te semper colui, *A.* ut negare tibi quippiam postulanti nunquam consueverim. Cupiens itaque satisfacere precibus tuis, normam vivendi ex scriptis Sanctorum tibi commendare volui: non quod statui tuo prorsus ex omni parte sufficiat, sed
pro

pro qualicunque principio ad honestam conversationem te, si velis, inducat.

In primis itaque te moneo, 3.
ex definitione nominis, statum pensare indictæ conversationis. Etenim dicimur Clerici, quotquot in sortem Domini sumus specialiter electi. Interpretemur itaque vocabulum nominis, & intelligemus qualitatem præceptæ honestatis. Cleros etenim Græcè, fors interpretatur latinè. A cleros ergo Clerici, in domini sortem dicuntur electi. B.

Si nos igitur in Dei sortem 4.
vocatos agnoscimus, cur adhuc mundo militamus? Ad quid in terra morientium hæreditatem quærimus? C. qui Deum,

4 DE SACERD. VITA

Deum, se nobis pollicentem hæreditatem expectamus? In veteri namque testamento legimus, Dominum sacerdotibus & levitis præcepisse, ne inter filios Israël fratres suos acciperent hæreditatem, eo quod ipse hæreditas esset eorum.

5. Nunc ergo si esse te Clericum existimas, debes à cæteris hominibus excellentiâ conversationis honestior incedere, & mundi hujus perituras divitias minimè amare. Quia si animum tuum sæculi hæreditati submiseris, extra sortem Domini cum insipientibus collocaberis. Non enim dignabitur te Dominus inter electos suos recipere, si post aurum abiens, mundum decreveris amare.

Tur-

Turpissima est in Sacerdote 6.
 Christi avaritia, quæ servum
 Dei, ministrum facit idolo-
 rum. Hæc si animum tuum se-
 mel ceperit, nunquam sui com-
 potem amplius dimittit. Ne-
 mo enim potest duobus Do-
 minis servire dissentientibus:
 Non potestis, inquit, Deo ser-
 uire & Mammonæ. *D.* Non
 poteris bonus esse Clericus, si
 fueris avarus. *E.*

Scio autem, & longa expe- 7.
 rientia tecum conversando di-
 dici, quoniam natura parcum
 te genuit, cave ne donum gra-
 tiæ ad fomenta convertas ava-
 ritix. Enimverò qui volunt di-
 vites fieri in hoc sæculo, fre-
 quenter in tentationes inci-
 dunt diaboli. Oportet autem
 mini-

6 DE SACERD. VITA

ministrum Dei segregatum esse à solitudine mundi, quia non potest ad Deum ire mens libera, si terrenis curis fuerit implicata.

8. Hinc coronas raias portamus *F.* in capite, quatenus abjectis superfluitatibus, liberè ad Deum ascensum paremus in cogitatione. Crines namque capitis superfluitates terrenæ designant actionis. Et sicut ex superfluitate humoris crines capitis proveniunt, sic ex amore pecuniæ solitudines mundi crescunt. Cum ergo crines capitis in modum coronæ abradimus, monemur, ut ministerio Dei applicati, omnes mundi curas contemnamus.

9. Sicut autem caput pars est
emi-

C A P V T I. 7

eminentior corporis, ita mens
vis suprema rationis. Idcirco
autem coronam gestamus in
capite, ut terrenis curis abso-
luti, ad Dei contemplationem
liberiùs elevemur in mente.
Unde & nos claustrales, qui
Monachi dicimur, coronis
amplissimis ornati, crines pau-
ciores in capite relinquimus,
ut nos activæ vitæ mortuos, in
contemplatione cœlestium va-
care perampliùs ostendamus.

Attende nunc definitionem 10.
nominis, & cura condignis vi-
tæ meritis sorti respondere su-
perni Conditoris. Omni cu-
stodiâ serva cor tuum, ne te in
profundum avaritiæ demergat
cupiditas, ne libidinis ardor
animum tuum cum peccatori-
bus

8 DE SACERD. VITA

bus in cœnum luxuriæ detrahat, ne superbiæ fastus te ad inferos sine fine cruciandum secum trahat. Cave ne per hujus mundi curas à sorte Dei decidas, cave ne in via contemptorum Dei pergas.

11. Ruinas multorum in circuitu sacerdotum considera, & de tuo semper periculo simili formida. Nusquam inter mortales securiùs vivitur, quàm si periculum semper timeatur. Unde scriptum est: Beatus homo qui semper est pavidus, qui autem mentis est duræ, corruet in malum. Enimverò periculum qui timet, cavet, qui negligit, incidit.

12. Oportet ministrum Christi, Sacerdotem Dei, virum esse, G.
non.

non puerum, ut sciat, & intelligat quale onus susceperit, pro cuius administratione in districto Dei iudicio sit redditurus rationem. Sit ergo prudens, castus & quietus, sit pudicus, benignus, mansuetus, ut qui plebis indoctæ præceptor constituitur, nullum de sua conversatione contemptum patiatur.

Sacerdotis est, *H.* interrogatum respondere de lege, vitia subditorum per verba sanctæ prædicationis constanter arguere, & nulla pro veritatis amore aduersa formidare. Oportet eum, qui Sacerdotio in populo Dei fungitur, virum doctum esse in lege divina, ut sciat in tempore, nova proferre & vetera, ne inter canes mutos

mutos non valentes latrare, officii sui perdat dignitatem.

14. Tuum nunc est, ô Nicolae, aliorum vitia sedula monitione arguere, & te vitiis alienum exhibere, ne si vitiosus crimina arguas, temetipsum damnandum reddas. Nemo enim in alio confidenter potest reprehendere, quod se conscientia teste meminerit commisisse. Oportet ergo illum esse irreprehensibilem, qui aliorum peccata sedet judicare: quia qui in se committit, quod in aliis arguit, non emendat, sed provocat.

15. Sacerdotes hypocritis similes inveniuntur, qui delinquentibus fratribus in levioribus irascuntur, & sibi in gravioribus

vioribus nolunt à quoquam indignari. Misera humanæ fragilitatis conditio, peccatorem peccator condemnat, & disparem fert in pari crimine sententiam.

Mentiar si non multotiens 16.
 proximum suum de fornicatione arguit adulter, pauca in alio vitia condemnat iudex in multis vitiosus, & ut suam pravitatem occultare valeat, omnium delicta manifestat. Contra quem à Domino dicitur: Hypocrita ejice primùm, quam gestas trabem in oculo proprio, & sic festucam videas in alieno. Quid furem reprehendit sacrilegus? vitiosum sceleratus cur arguit? Infructuosa prorsus erit correctio, quam

B

vitæ

vitæ commaculat æqualis turpitudō. Ut igitur careas hypocritarum opprobrio, cave alterius corrector in simili delinquere peccato.

17. Nunquam fiet utilis correctio in subditis, dum is qui præest, publicis submittit colla peccatis. Enimverò jus correctionis amittitur, quando correctoris conversatio subditorum vitijs inquinatur. Sacerdotii vilescit autoritas, si honestatem conversationis publica corrumpit iniquitas. Omnis igitur correctio in suo autore sumat exordium, & sic demum secunda procedat in publicum. Suspendat correctionis ad tempus sententiam, quem in crimine simili conscientia propria remordet. Cor-

Corruptus jam est ut plurimum status credentium, & est sicut populus, sic etiam Sacerdos. Omnes avaritiæ student, à majore usque ad infimum. Væ genti peccatrici, quæ semper ad graviora prolabitur, dum pari delicto obnoxios suos iudices intuetur. Ad tantam nunc miseriam devenit auctoritas Ecclesiastica, ut Sacerdotum verba jubeamur amplecti, non facta. *I.* Dicunt enim de semetipsis infœlices presbyteri, iniquationis suæ testimonium perhibentes: Eruditionis nostræ verba vos, O Christi fideles, attendite, exempla cavete.

O verba confusione sempiternâ dignissima, *K.* quæ quantum ex doctrinâ erudire populum

14 DE SACERD. VITA

lum Dei debuerant, tantum ex operibus perversis scandalizant. Indocti, rudes, jam sine discretionem meriti ad sacerdotium veniunt, qui moribus suis pessimis Christi oves infeliciter occidunt.

20. Nulla jam in ordinandis clericis vitæ sanctitas requiritur, L. literarum eruditio nulla postulatur, conscientiae puritas non attenditur. Sufficit apud eos si currentem foritem possit construere, si cuius partis orationis sit Dominus, respondere, si ita, & non, intelligere. Væ nostræ tempestatis Episcopis, qui sæcularibus negotiis intenti, ordinationes clericorum non considerant, sed curam examinandi imperitis locant.

cant. Quàm districtam sunt subituri sententiam, qui se totius in Ecclesia mali exhibent causam.

Enimverò cùm oporteat Sa- 21.
cerdotem fidelium doctum esse & sanctum, quâ temeritate imperiti ad Sacerdotium veniunt, qui nec se, nec alios erudire possunt? Neque enim sine doctrina, bona in clerico vita sufficit, neque doctrina sine vita populum salubriter erudit. Nam doctrina sine moribus doctorem perimit, vita sine doctrina inutilem facit. Latratu si quidem canum & baculo Pastoris, rabies luporum fuganda est.

Pastor itaque Ecclesiasticus 22.
per vitam bonam ovibus suis

B 3

exem-

exemplum justitiæ præbeat,
 per salutarem doctrinam men-
 tes auditorum pascat : ne si
 unum sine altero faciat, vel se
 negligat, vel gregis curam in-
 fructosè agat. Heu quid dicam
 de Sacerdotibus nostris indo-
 ctis, & vitiosis, avaris, luxurio-
 sis & pessimis? Pudet me loqui,
 & silere non valeo.

23. Prospice tibi Nicolae cha-
 rissime, ne imitator eorum
 fias, qui contemptis codicibus
 scripturarum, ludis & potatio-
 nibus *M.* diem totum vacant,
 qui se mulierum commixtio-
 nibus maculant, qui pravis suis
 moribus multos in lege Dei
 scandalizant.

24. Esto in populo Dei hone-
 statis exemplar, in omnibus,
 quan-

quantum fieri potest, te irreprehensibilem exhibeas, ut omnem de te malæ suspicionis occasionem tollas. Oportet enim testimonium habere, etiam ab his qui foris sunt, quia prædicantis sermo facile contemnitur, cujus vita malis suspicionibus in populo notatur. Te ipsum itaque bonorum operum cultorem exhibeas, quatenus populum Dei non minus exemplo, quàm sermone informare queas.

Quod ut salubriter possis 25.
 perficere, consortia indisciplinatorum cura declinare: *N.*
 quia vix sine reprehensione vivere sufficit, qui malorum consortia non fugit. Dicit enim scriptura: Cum sancto sanctus
 B 4 eris,

eris, & cum perverso perverte-
ris. Et iterum : Qui tangit pi-
cem, inquinabitur ab ea. Unus-
quisque propositi sui delecta-
tur habere consortium. Nam
si pedem tuum à conventu
malignantium non prohibue-
ris, subditorum detractionibus
omni tempore subjacebis. Fa-
cile decipitur juvenilis animus
consortio perversorum.

26. Juvenis es, & in utranque
partem flexibilis. Idcirco sum-
mâ tibi diligentiam invigilan-
dum est, ne indisciplinatorum
consortio depraveris. Nihil
enim sic juvenibus nocet,
quemadmodum prava exem-
pla seniorum. Quanto verò
junior es, tanto tibi majori so-
licitudine curandum est, ut vi-
tam

tam tuam in sinceritate timoris Domini custodias. Scriptum est enim : Adolescens juxta viam suam , etiam cum senuerit , non recedet ab ea. Quod juvenis didiceris , in senectute practicabis.

Notæ.

A. **T** *Anta enim dilectione te semper colui*) Utilitas ingens Juniorum sacerdotum , si cum probatis viris , præsertim senioribus , familiares se faciant : qui sensus est sancti Ambrosii off. lib. 1. c. 45. Sequatur , inquit , conversationis electio , ut adjungamur probatissimis quibusque senioribus. Namque ut æqualium usus dulcior , ita senum tutior est : qui Magisterio quodam , & ductu vitæ colorat mores adolescentium , & velut murice

B 5   probi-

probitatis inficit. Hoc etiam accuratè præscribit Sacerdotale nostrum in proleg: fol. 15. ex Synodo Diocæsana.

B. In sortem Domini dicuntur electi) Hoc similibus verbis affirmat S. Hieronymus citatus 2. p. Decreti, causa 12. q. 1. c. 7. dicens: Inde hujusmodi homines vocantur Clerici, id est sorte electi, omnes enim Deus in suos elegit. Hi namque sunt Reges, id est se & alios in Virtutibus Regentes: & ita in Deo Regnum habent, & hoc designat Corona in capite.

C. Ad quid in terra Morientium hereditatem querimus) Pro hoc adducitur rectè S. Augustinus: Clerici, qui fideliter laborant in Ecclesia, non expectent hinc stipendia temporalia ab Ecclesiâ, quasi præmia laborum (quia stipendia suæ militiæ non nisi cælestia sunt) sed solùm necessaria ad sustentationem vitæ.

D. Non potestis Deo servire & Mammonæ)

monæ) Hunc locum pluribus explicat Cornelius à lapide in c. 6. Math. V. 24 & nervosè addit: qui servit Mammonæ, opum est servus; quare eas non regit ut Dominus, sed ab eis regitur quasi Mancipium: pecunia enim imperat avaro, servit liberali.

E. Non poteris esse bonus Clericus, si fueris avarus) Hoc agnoverunt Ethnici: Cicero in oratione pro Quintio: Nullum est officium tam sanctum, atque solenne, quod non avaritia comminuere, atque violare soleat. Salustius in Catilinar: avaritia fidem, probitatem, cæterasque bonas artes subvertit: proque his superbiam, crudelitatem, Dei neglectum, omnia habere venalia, edocuit. Sed de hoc plura cap. 5.

F. Hinc Coronas raras portamus in capite) De his Coronis loquitur etiam S. Hieronymus loco paulò antea allegato. Hanc coronam habent ab institutione Romanæ Ecclesiæ, in si-

22 DE SACERD. VITA

gnum Regni, quod in Christo expectatur. Ratio verò Capitis, est temporalium omnium depositio: inordinatæ nimirum eorum concupiscentiæ, & retentionis. Hæc corona præcipitur etiam in concilio Toletano sub Honorio, Anno 633 celebrato, Canone 43. Ubi Coriolanus annotat certum ejus modum, ab Aniceto Papa, qui sedit Anno 89. præscriptum esse: eamque tonsuram ortum habuisse à Nazaræis, & ejus Exempli usum ab Apostolis in Ecclesiam introductum probat ex Isidoro, de Eccles. off. l. 2. c. 4. Ita etiam præcipitur c. Clerici officia; de vita, & hon: Cleric: Coronam, & tonsuram habeant congruentem: & diligenter præscribitur in proleg: nostris n. III. f. 2. Ubi ait: consistit honestas Sacerdotalis in coronâ capitis, seu tonsurâ: quam Sacerdotes conspicuam instar hostiæ grandioris, &c. habere debent.

G. Opor-

G. Oportet Ministrum Christi, Sacerdotem Dei, virum esse) Ex Conc. Tridentino hæc verba adducens: optandum est, ut ii, qui pastorale Ministerium suscipiunt, quæ suæ sint partes agnoscant: ac se non ad propria commoda, non ad divitias aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant. &c.

H. Sacerdotis est) Hæc confirmat Sac: nostrum fol. 6. ex S. Chryf. dum ait; multi sacerdotes, & pauci sacerdotes, multi in nomine, & pauci in opere. Videte ergo quomodo sedeatis super Cathedram: quia Cathedra non facit Sacerdotem, sed Sacerdos Cathedram; non locus sanctificat hominem, sed homo locum, &c.

I. Vt Sacerdotum verba jubeamur amplecti, non facta) S. Chryf. Bene vivendo, & bene docendo populum instruis, quomodo debeat vivere, bene autem docendo & malè

24 DE SACERD. VITA

vivendo , instruis Deum, quomodo te debeat condemnare.

K. O Verba confusione sempiterna dignissima!) Cum his consonat S. Baillius in Reg. breu. Si res adeo formidabilis est scandalizare fratrem , quid de iis dicendum , qui in rebus vetitis faciendis , loquendis- que scandalizant ? maximè si in gradu aliquo censetur sacro , ut reliquis tanquam Regula , Exemplarvè propositus esse debeat.

L. Nulla jam in ordinandis Clericis vitæ sanctitas requiritur) Doctissimus Petrus Sotus Dominicanus de vita Sacerdotum lect. 5. hæc habet : Episcopi sunt primi, & præcipui totius Dioecesis Pastores, Apostolorum successores. Parochi verò sunt in eorum auxilium , pro ut ipsi disponunt , assumpti , proximi , & immediati pastores ovium, &c. Unde ægrè ferre non possunt ad parochias anhelantes , si ab iis , quorum interest , & quo ad mores , & quo

quo ad doctrinam accuratissimè
examinentur : cùm defectus om-
nis in his & in Examinatores, & ip-
sos Episcopos redundet : quod Tri-
temius noster diligenter expendit.

M. Ludis, & potationibus) De
his redibit agendi occasio : compo-
tationes in publicis præsertim ho-
spitiis, prohibitas esse, constat ex
Canone 54. Apostolorum, pro ut
à Coriolano recensentur : si quis
Clericus in Cauona comedens, de-
prehensus fuerit, segregetur ; quod
ex pluribus ibi conciliis provincia-
libus confirmat. S. Augustinus: alie-
narum nuptiarum evitent convivia :
& alibi ; ad hominum levium convi-
via, & quæcunque alia conventicula
ne accedant. Insuper Innocentius
III 3. decret : de vita, & honestate
Clericorum c. Clerici officia: ita lo-
quitur ; ad alias & taxillos non lu-
dant: & tabernas prorsus evitent nisi
necessitatis causa in itinere consti-
tuti.

N. Con-

26 DE SACERD. VITA

N. Consortia indisciplinatorum cura declinare) Vehemens hac in re est S. Bernardus Serm. 1. de convers. S. Pauli, dum ait: agnoscite, dilectissimi, & expavescite consortia eorum, qui salutem impediunt animarum. Horrendum penitus Sacrilegium, & quod ipsorum videtur excedere facinus, qui Domino Majestatis manus sacrilegas injecerunt. Nec leniores sunt alii SS. Patres, quos nimis longum esset adducere: Experientia propria, & quotidiana hoc testatur,

De

*De Fugiendo consortio Mu-
lierum.*

CAPUT II.

DE Fœminarum autem fa- I.
miliaritate (quæ Sacer-
dotibus Dei perniciosissima
est) quid dicam, cum decreta
sanctorum Patrum hanc illis
districtâ satis prohibitione in-
terdicant? *A.* Si tibi beatissi-
mi Patris Hieronymi monita
præscripsero, illico exclama-
bis, domum gubernare sine
ministerio famulæ non valeo,
cibos mihi metipsi parare non
sufficio, mundare vestes sordi-
das nolo.

Quid, inquis, mihi præce- 2.
pta Hieronymi allegas, quæ
non

non ligant nisi volentem? Quis Hieronymum legislatorem meum constituit? Sacrosancta inquam Ecclesia universalis dicta illius approbat, inter Canones præcepta ejus de hac materia lata locat, & tu contra tantam auctoritatem mutire præsumis? Sed diceres: Legem hanc abrogavit consuetudo contraria, quæ pro jure ex multo tempore est habenda.

3. Sed mentitur iniquitas sibi, & stulta consideratione in semetipsa decipitur. Consuetudo bonis moribus contraria, *B.* nunquam legem aut tollere, aut constituere potest. Et quid tam contrarium honestati Sacerdotali, quam adolescentularum contubernio delectari?

Peri-

Periclitatur Castitas, ubi inter mulierculas Sacerdotum transit societas.

Prima enim & fortissima clericorum tentamenta, C. ex frequenti accessu mulierum proveniunt. Multos prostravit stulta præsumptio, qui manibus (ut ita dixerim) instrumenta victoriæ hostibus tradiderunt. Difficillimè vitatur periculum, si occasio non vitetur. Enimvero dum fœmina moratur cum clerico, solaque residet cum solo, cibos comedenti præparat, lectulumque dormienti componit, alloquitur, arridet, fomenta libidinis administrat. 4.

Quantumlibet sancta sit fœmina, D. semper clerico est timen-

menda. Nam sicut scintillæ de carbonibus profiliunt, ita virus concupiscentiæ ex mulierum assidua familiaritate diffunditur. Janua diaboli, porta inferni, via iniquitatis, scorpionisque dira percussio, & nocivum genus fallendi, viro casto familiaris est scœmina. Cum proximat, stimulat: cum loquitur, incendit: cum tangit, vehementer exurit. Non damnamus sexum, sed castitatis denunciamus periculum.

6. Legimus S. August. tanto-pere fugisse scœminas, ut domum suam Episcopalem, nec sororem propriam ingredi permitteret. Novimus & nos complures Sacerdotes, qui & domum & plebem sibi commissam,

missam, sine ministerio famu-
læ, multis annis innocuè gu-
bernarunt. Neque enim tibi
difficile erit imitari, quod alios
conspicis actitasse. Cave ita-
que, & consortio adolescentu-
larum ne appropies, cum et-
iam inter anus difficile sit ca-
stè vivere.

Memento cum quo loqua- 7.
ris in Altari, & os, divinis mini-
steriis consecratum, ne effun-
das in oscula meretricum. Tur-
pissimum est enim, manibus
E. sanctæ unctionis oleo con-
secratis, quibus Dei filius te-
netur & immolatur, tactibus
pollutis contingere mulierem.
Ne dederis maculam gloriæ
tuæ, & nomen tuum cunctis
in opprobrium.

Te

8. Te cuncti in publico, *F.* te in agro rustici aratores, & vinitores quotidie fortiter lacerabunt, si cum foeminis (maximè junioribus) invenis ipse habitare praesumpseris. Eris in proverbium & derisum omni populo, si juvenularum domicilia frequenter fueris ingressus: Contra hostem tuum invisibilem, qui latus tuum semper insidiando circumvolat, omni tempore vigila, & juxta Nasonem, malorum principii obsta, quando adhuc infirmiora sunt tentamenta.

9. Nam (sicut videmus) posteaquam clericus semel corpus suum amplexibus meretricum exhibuerit, rarò vel nunquam ad perfectam emendationem

dationem redit. G. Omnes enim qui perverso amore vexantur, quantò diutius in cœno luxuriæ jacuerint, tantò difficilius ad sanitatem mentis revertuntur. Figit in corde humano radices vitium fortiter inveteratum.

O quot hodie Sacerdotes in 10.
Dei Ecclesia sunt, qui in profundum luxuriæ submersi, longanimitatem Dei contemnant, sicut scriptum est: Impius cum venerit in profunda malorum, contemnit. Multi sunt, non est dubium, inter clericos libidine sordidati, qui cum à principio suæ promotionis castè vivere proposuerunt, ex negligenti sensuum custodia decepti, nunc sine
omni

omni timore Dei, quasi licenter ex consuetudine meretricibus commiscantur.

II. Nihil peccati consuetudine deterius, quâ fit, ut crimina gravissima velut minima æstimentur. Fortissimum peccati vinculum, est consuetudo *H.* peccandi, quæ tempore crescit, & mora virium sumit incrementa. Optimè igitur adversus incendia carnis consuluat, qui in carmine dixit:

Principiis obsta, serò medicina paratur,

*Cum mala per longas conval-
luere moras.*

*Sed propera, nec te venturas dif-
fer in horas:*

*Qui non est hodie, cras minus
aptus erit.*

Non

Non tardes converti ad Do- 12.
 minum, ait Scriptura, nec dif-
 feras de die in diem, quoniam
 quantò pœnitentiam diutiùs
 distuleris, tantò minus aptus
 ad pœnitendum eris. Ascende
 nunc mentis tuæ speculam, &
 vide stultorum insaniam Sa-
 cerdotum, qui à vilibus concu-
 binis ducuntur captivi, ut non
 quæcunque volunt illa faciant,
 sed quæ sibi à scortis præci-
 piuntur. Videres interea stoli-
 dum clericum assidere concu-
 binæ suæ & aperto ore illam
 intuentem, quæ si arriserit ei,
 ridet: *I.* Si fuerit indignata,
 blanditur ei, donec reconcilie-
 tur in gratiam. Captivus duci-
 tur per fœminam infoelix Sa-
 cerdos, & qui alios regere de-

C bue-

buerat, ancillæ suæ dominio superatur.

13. O quis crederet, quantos inter hæc miser gemitus emittat, quotiens hoc durissimum archidiaboli jugum abjicere cogitet, quales in corde suo dolores portet! Interdum denique tanta contra bestiam suam displicentiâ tangitur, ut eam à se repellere castino meditetur. Interea dat verba contumeliosa, & recipit, demumque post verba venit ad verbera, percutit, & percutitur, maledicit, & blasphematur.

14. O stupendum spectaculum! caput Sacerdotis, quod contingere non licet Principi, manus meretricis lacerant, percutiunt & contundunt. Demum post
ma-

maledicta & verbera, ad fletum se foemina vertit, lacrymas diabolo infundente emittit, quousque tandem ad misericordiam captivum infœlicem revocet, sibi que placabilem reddat. Cerneret nunc mutatum subito clericum, & lacrymis Abræ suæ adeo commotum, ut qui injuriam susceperat, prior veniam deprecetur.

Mensa dehinc apponitur, 15.
convivium instauratur, verbis miscentur suspiria, novarum commercia tractantur nuptiarum. Sedet inter hæc stolidus Sacerdos, de patientia & mansuetudine disputans, se in amicam deliquisse suspirat, ad ejus gratiam recuperandam totis viribus laborat. Quid post re-

novatam geratur amicitiam, tibi cogitare potius licebit, quam mihi loqui.

16. Non est timor Dei ante oculos Sacerdotis, vinculis concubinæ ligati; de pœnis inferni pavor nullus, nulla Sacerdotalis cogitatio dignitatis, nulla memoria publicæ honestatis. Adeo vitium hoc incontinentiæ in clero jam prævaluit, ut quasi cœperit esse licitum, quia publicum est.

17. Miseranda generis humani conditio: qui aliorum scelera debuerant emendare, graviora committunt. Sedent prô pudor in villis & urbibus publicè Sacerdotes, concubinarum suarum commixtione diffamati, quorum tantus hodie invenitur

nitur numerus, ut si Præsul aliquis in sua diœcesi tales uoluerit corrigere, sola multitudine victus, à proposito terretur. K.

Si cuiuspiam ex talibus domum ingredereris, offenderes aliquotiens Sacerdotem, suum infantulum, fornicationis paternæ testem, brachiis baiulantem & inter legendum horas Canonicas, plorantem, consolari verbis & cantibus; videres quoque surgentem de lecto patrem infaustum, natum excipere genibus, osculisque porrectis illum in dextro genu locatum, in sinistro Breviarium. Inter orandum ridenti infantulo arridet, ploranti blanditur, crebris tacentem ver-

18.

C 3 bis

40 DE SACERD. VITA
bis affatur , & nutibus .

19. Interea blanda Mater occurrit ; de manu patris dulce pignus codicem rapit , folia tractat , lacerat , fluentibusque ex ore salivis , genitoris permisso commaculat. Nulla inter hæc oranti devotio ; *L.* nulla verbis adhibetur intentio , sed omnis sollicitudo in consolatione plorantis consumitur. Cadunt verba ex ore orantis confusa , crebrisque infantuli osculis interrupta , adeo ut oratione completa vix se meminerit orasse.

20. Interea nolam trahit *Ædi-*tuus , ad sacrificandum altare componitur , à populo in Ecclesia Hieros expectatur. *M.* Accurrit lotis manibus in lotio

tio

tio pueri Sacerdos, vestes sacratas quantâ potest festinatione induit, sacrificium Dei districtâ mente consumit.

O conscientia, ubi interim 21.
manes, ubi contempta jaces? O tu miser, qui Dei filium pollutis manibus contrectas, quousque animam tuam vulneras, laceras & interimis? Quâ denique temeritate accedis ad altare, N. corpore & animo pollutus? Nisi magna omnipotentis Dei miseratio ad tempus tibi parceret, te in altari, Angeli provocati indignatione gravi percuterent.

Ubi est votum Castitatis perpetuæ, quod in manus Episcopi (cum te ordinaret) promissisti? Ubi est Sacerdotii tui as-

sumpti reverentia? Peccâsti, quare non agis pœnitentiam? Quousq; longanimitatem Dei contemnis? An ignoras quod patientia Dei ad pœnitentiam te adducit? Tu autem secundum duritiam tuam & cor impœnitens, thesaurizas tibi iram in die iræ, & justi judicii Jesu Christi. Puto quidem, in futurum pœnitere cogitas, sed quam fit proxima pœnitentiæ amputatrix mors, minimè pensas.

23. Enimverò misericors DEUS, qui veniam pœnitenti promittit, differenti diem crastinum non spondit. Clericum autem, quem fœmina cohabitans semel captivum abduxerit, nunquam aut rarò liberum,

rum, nisi morte interueniente,
dimittit.

Transeo quod multi concu- 24.
binarum suarum dolis & ma-
leficiis usque adeo plerunque
dementantur, ut se ab illarum
turpissimo amore nequaquam
possint excutere. Horret au-
ditus facinora meretricum, nec
pudicitiae synceritas audire pa-
titur, qualia per Sacerdotum
concupinas quandoque per-
petrantur. Ex Katamenio pul-
mentum Dominis suis confi-
ciunt *o.* & dum eos ad amo-
rem suum cupiunt allicere, in
cholicam & insaniam conver-
tunt. Horrendis maleficiis &
superstitionibus, suis concu-
piscenciis Sacerdotes impli-
cant, donec exhaustis paulatim

44 DE SACERD. VITA

viribus , eos penitus inutiles reddant.

25. Beatus homo quem Deus à muliere mala & luxuriosa custodivit. Non est iniquitas super malitia mulieris , *P.* quæ malis amoribus fruitur. Quicquid excogitat , tentat , quicquid potest , audet. Nemo credit quibus studiis , viis , & adinventionibus utitur , ut eum , quem decipere cogitat , suis voluptatibus indissolubili vinculo prosternat. Ad vota se Domino suo conjungit , non quia diligit , sed quia cupit. Concubinarum etenim turba prædam sequitur , non Sacerdotem. Quousque dives est , omnibus abundat , latus Domini non deserit. Si autem pane indigere
ce-

ceperit, concubina ad alium se
convertit.

Interdum verò gnatorum 26.
intuitu, Sacerdos & concubi-
na usque adeo conglutinati
sunt, ut separari ab invicem
(nisi per mortem) nullâ ratio-
ne possint. Fieri etiam solet, ut
præbendas suas nonnulli ma-
lint dimittere, quam concubi-
nas. Quid primo Præceptori
tuo contigerit, non ignoras? Is
sævo meretricis illius amore
(quam novisti) miserrimè se-
ductus, cum propter metum
viri cohabitare ei publicè non
auderet, patriam, domum, co-
gnatos, ac quæ habebat bene-
ficia contemnens, ut illâ frui
liberè posset, cum ea clam fu-
giens discessit. Et nemo, quo

abierit, in hodiernum diem
novit.

27. Scio quendam ex concubi-
nariis Sacerdotem, quem cum
pro suo peccato, inter me &
ipsum, increparem, ad hoc fi-
naliter induxi, ut continen-
tiam deinceps perpetuam in
manus meas vellet promittere.
Cumque urgerem, ut mox
concubinam ejiceret, respon-
debat, Non possum. Quare,
inquam? Si eam (inquit) abji-
cerem, quis infantulorum meo-
rum curam gereret? Habebat
enim ex ea jam duos pueros.
Pauper (ajebat) sum, pro mer-
cede locare illos non valeo.
Matrem itaque donec infantu-
li crescant, non ejiciam, ne reus
sanguinis fiam. Castus tamen
ero

ero cum casta, nec ullâ deinceps commixtione illi sociabor.

Et quid facies (inquam) si 28.
 prius, quam isti creverint, alii
 in locum eorum surrexerint?
 Juravit se id velle cavere, ne
 fieret. Non emendabis (inquo)
 culpam, nisi ejeceris concubi-
 nam. Difficile est assueta relin-
 quere, & à pristinis vitiis (præ-
 sente occasione) abstinere. Ne-
 mo serpentem fovebit in sinu
 illæsus. Abiit homo in do-
 mum suam, & domestica sce-
 lera usque in hunc diem non
 deseruit.

Consideravi opera Dei, quo- 29.
 niam quem ille despexerit, ne-
 mo potest emendare. Adeo dif-
 ficile est Sacerdotem semel in

48 DE SACERD. VITA

fornicationem lapsus, ad castitatem veram posse resurgere, ut ex omnibus unum vix queas invenire. Nam juxta scripturam: Qui facit peccatum, servus peccati est: & turpi amoris qui semel subjicitur, vix unquam ex toto liberatur. 2. Facilius enim fornicatio fugitur, quam emendetur.

30. Idcirco moneo te & obtestor, ut consortia mulierum fugias, ne famam boni nominis perdas. Semel quippe infamatus de fornicatione Presbyter, amissum nunquam recuperabit honorem: sed & colloquia foeminarum devita, crebras in foro salutationes declina. quia per levia verba venit ad pessima facta. Multos enim decepit

pit

pit incauta foeminarum allo-
cutio. *R.*

Omni tempore vigilans e- 31.
sto, nec tibi metipſi unquam
confidendum duxeris, quam-
diu in carne vivis. Complures
enim in ſenectute lapſos agno-
vimus, qui ſibi de victoria præ-
terita ſecuri videbantur. Nun-
quam etenim deest homini
tentatio, quouſque in hac vita
converſatur. Si vero curam do-
meſticam ſine miniſterio fa-
mulæ agere non vales, vetulam
de tua cognatione probam af-
ſumito, de cuius cohabitatione
nulla in populo ſuſpicio oriri
poſſit.

Veruntamen hoc ante om- 32.
nia caveas, ne famulam, ma-
ritatam ſumas. Quod enim
Deus

Deus conjunxit, homo non separet. Non caret suspicione mali, cohabitatio uxoris viri alieni. Volò te, quoad fieri potest, testimonium bonum habere ab omnibus. Reddant te aliena pericula cautum, & ubi multos cecidisse conspicias, ne incautus ambulare velis.

33. Memento quod fortissimi sapientissimique viri ab Origine Mundi usque in hunc diem, per mulierum consortia perierunt. Adam protoplastum foemina decepit, & eo supplantato, nos omnes interfecit. A principio conditi orbis, per mulieres filii Dei peccaverunt, & suis sceleribus cataclysmum super universum mundum induxerunt. Exeuntes quoque de
Ægy-

Ægypto filios Israel, mulieres allophylorum prostraverunt T. in deserto. Quid ista recensemus, cum omnium hominum fortissimum Sampsonem, vilis meretricula captum suis amoribus tradiderit in mortem, & opprobrium?

Nemo de sua fortitudine præsumat, nemo de pristina castitate confidat, quoniam qui sæpe hodie fortiter stare cernitur, cras in profundum fornicationis cadere videtur. Sapientissimus Salomon, dolos mulierum cavere non potuit, quis modo tutus erit? Cadit gladio mulierum fortis & sapiens, & nos fragiles insipientesque de securitate præsumimus? Dicit enim qui cecidit:
Melior

34.

Melior est iniquitas viri, quàm
mulier benefaciens. Tutius est
cohabitare viro iniquo, quàm
fœminæ bonæ.

35. Adversarius enim castitatis,
diabolus, nunquam cessat ca-
sto viro infidias ponere: si ma-
teriam decipiendi poterit in-
venire, astutus cum sit, novit
ad tempus dissimulare, donec
tandem in una hora omnem
laborem & præmium transa-
ctæ continentia possit evertē-
re. Ingerit se paulatim aman-
tibus, & sub specie charitatis
Christianæ, dulcia de virtuti-
bus & vitiis verba seminat,
quousque in laqueum criminis
incautos trahat. Jam familia-
rius deinceps loqui incipiunt,
secretiora sua quæque alteru-
trum

trum aperiunt, contingere se
manibus paulatim assuescunt.

Demum per mutuos risus, 36.
futura parantur connubia : &
dum ex consuetudine ita fami-
liariter vivunt, in foveam dia-
boli subito cadunt. Postea verò
quam semel in mutuos reatus
ceciderunt, videntur sibi fa-
ctum aliquantulum abhorrere,
sed à cœpto non facilè possunt
recedere. Pergunt igitur viâ
quâ cœperant ; & quamquam
in principio conscientia scelus
abhorrereat, tamen ex consue-
tudine paulatim id levius por-
tat. V.

Et primum quidem cum 37.
quodam verecundo timore la-
scivire incipiunt, sed deinceps
pravâ consuetudine obcæcati,
am-

amplius non erubescunt. Venter interea secreti conscius, incipit tumescere, & scelus quod latuerat, in publicum propalare. Nascitur postremo infantulus, ad breve tempus Pater & mater erubescunt, & statim ad consueta crimina revertuntur. Jam verò deinceps omnis verecundia procul abjicitur, conscientia oculis obcæcatur, timor Dei & inferni à memoria penitus repellitur.

38. Vivunt jam licenter in peccatis, diabolico glutino conjuncti, vivunt coram hominibus diffamati, vivunt à Deo alieni. In desperationem mox crimen inveteratum vertitur, poenitentia remedium deridetur,

tur, longanimitas patientiæ
Dei contemnitur.

Interea Sacerdos usque eò 39.
libidini servus efficitur, ut sine
concubina vivere non posse vi-
deatur. Potest quidem emen-
dare peccatum, sed renuit, quia
se vinculis luxuriæ involutum
delectabiliter sentit. Proposi-
tum pœnitentiæ in futurum
sibi pollicetur assumere, vi-
tam suam promittit emendare:
sed dum inter tot crimina vo-
luntatem pœnitendi procra-
stinat, & tempus & posse pari-
ter amittit.

Hinc fit, ut sani Sacerdotes 40.
concubinarij ad remedia pœ-
nitentiæ salutaris rarò veniant,
quia vitam suam adhuc diu
prolongari sperant. In tantum
quip-

quippe nonnulli diabolicis demerantur illecebris, ut nihil aliud, quam carnalia cogitare valeant, nihil de futura retributione curent. Plus diligunt sceleratam concubinam, quam foelicitatem æternam.

41. Quam putas hi pœnitentiam agunt in extremis, X. quando non voluntate, sed necessitate urgentur? Qui omni tempus vitæ suæ in luxuria consumpserunt, in extremis vitæ suæ articulis veram pœnitentiam rarò consequuntur. Nam etsi talium fera pœnitentia (Deo miserante) aliquando vera sit, non tamen sine gravissimis purgatorii tormentis, ad regnum cœlorum poterunt pervenire. Denique si revelationibus

bus credendum est, maxima apud inferos clericorum multitudo, inæstimabiles propter vitium incontinentiæ pœnas, in æternum duraturas patitur.

Vides quorsum incauta mulierum familiaritas clericum pertrahat, quem æternis cruciatibus inferni damnat? Principiis itaque tentationum obfistendum est: quia luxuria nunquam melius vincitur, quam si per fugam declinetur. Nam si per consuetudinem te semel involverit, nunquam sine speciali gratia Dei liberum dimittit. Si nostris verbis adhibere fidem dubitas, exempla seniorum legas. Sed non est opus in libris exempla quærere, cum possis ad oculum documenta invenire. 42.

Ecce

43. Ecce multos hodie senes Sacerdotes novimus, quorum esse vitam incontinentem scimus. Videmus in eis ætatem senescere, & juventutis vitia minimè cessare. Cumque ad ultimam senectutem veniunt, mores pravos non dimittunt, sed quales ab initio semper fuerunt, tales quoque ad mortem vadunt.

44. Cerneret inter eos Sacerdotes jam decrepitos, adeo luxuriæ venenum imbibisse, ut cum præ senectute amplius opere lascivire nequeant, cogitatione, verbo, ac nutibus ad consueta inardescant. De qualibus per Prophetam Dominus dicit: Si Æthiops potest mutare pellem suam, & Pardus varietate m

tatem suam, & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malè. Cessare autem in senibus fœminarum potest concubitus, sed manet ut olim desiderium actionis.

Qualem te igitur senem de- 45.
sideras, talis nunc quoque juvenis vivas. Difficile namque est senem mores suos corrigere, & in veteri mente nova cogitare. Enimverò senectus mores habet, non accipit. Qui cum fœmina juvenis lascivit, senex insanit. Bonum itaque est homini, cum portaverit jugum Domini ab adolescentia sua, quoniam si malus in juventute quis extitit, rarò in senectute bonus erit.

D

Notæ

Notæ.

A. **D** *Istricta satis prohibitione interdicitur*) De hac re est integer Titulus in Decretalibus, l. 3. c. inhibendum, de cohabitatione Clericorum & Mulier: qui ita habet. Inhibendum est, ut nullus Sacerdos foeminas, de quibus potest esse suspicio, retineat; sed neque illas, quas Canones concedunt, Matrem, amitam, & sororem, quia instigante Diabolo & in illis scelus perpetratum reperitur, aut etiam in pedissequis earundem.

B. *Consuetudo bonis moribus contraria*) Hoc sæpius in jure Canonico traditur, præf. c. cum tanto, de consuetudine, ex Gregorio IX. his verbis. Cum tanto graviora sint peccata, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam, nemo sanæ mentis intelligit, Naturali juri (cujus transgressio periculum salutis inducit)

cit) quamcumque consuetudinem (quæ dicenda est verius hac in parte corruptela) posse aliquatenus derogari.

C. *Prima enim Ec. Tentamenta*) Validè hæc confirmat S. Ephræm, in Serm. aduersus mulieres: Quid, ait, est mulier? Naufragium super terram, fons nequitiae; thesaurus immunditiae, & malitiae: mortifera conversatio, atque confabulatio; oculorum pernicies; animarum exitium, cordis spiculum; Juvenum perditio, sceptrum inferni, & concupiscentia præceps. Et si hoc est omnis Mulier, quanto magis illa, quæ à Sathanâ, & concupiscentiâ ardente excitata ad ruinam propellit?

D. *Quantumlibet sancta sit fœmina*) S. August. epist. 132. ait: nec tamen, quo sanctiores sunt, minus cavendæ: Crede mihi, Episcopus sum, in Domino loquor, non mentior: Cedros libani, id est magnos

62 DE SACERD. VITA

Ecclesiæ prælatos sub hac specie corruisse reperi, de quorum casu non magis præsumebam, quam Ambrosii, & Hieronymi.

E. Turpissimum enim est manibus) Nota hoc accuratè ex S. Augustino, ita admonente: Carnes ergo vestras cum timore ejus (Domini Dei) configite, & vobis diligenter providete, ne lingua loquendo (quæ vocat de cælo filium Dei) contra Dominum loquatur, & ne manus, quæ intinguntur sanguine Christi, polluantur sanguine peccati.

F. Te Cuncti in publico) Redit idem S. Doctor serm. 37. ad frat. in Ere-
mo, & exclamat? O quam vilis, & quam miser & pusillanimis reputatur Clericus, qui frequenter cum mulieribus conversatur? Insipiens valde est, & inexpertus, qui amicitias mulierum procurat.

G. Rarò vel nunquam ad perfectam emendationem redit) Inter plures alios acriter hoc asserit S. Ambrosius

l. i.

l. r. c. 4. de Cain & Abel : sævus, inquit, criminum stimulus est libido, quæ nunquam quietum patitur affectum : nocte fervet, die anhelat, de somno excitat, à negotio abducit, à ratione revocat, aufert consilium, amantes inquietat, lapsos inquinat. Nullus peccandi modus, & inexplebilis scelerum fitis, nisi morte amantis, extinguï potest.

H. Fortissimum peccandi Vinculum est Consuetudo) Consuetudo enim mala, altera est pessima natura; experientiâ hoc nimis manifestum est, lippisque, ac tonsoribus, & cujusvis proprio sinui notissimum: hinc merito dicit S. Chrysof. in 2. ad Corinth: hom. 7. magna est consuetudinis tyrannis, adeoque magna, ut cogat perinde, ac natura.

I. Si arriserit ei, ridet) Antiquissima est hæc stultitia: videbam, inquit Ephæborum unus Darii Regis, apud Esdram l. 3. cap. 4. Apemen, mirifici concubinam Regis, sedentem

juxta Regem ad dexteram, & aufe-
rentem Diadema de capite ejus, &
imponentem sibi, & palmis cæde-
bat Regem de sinistrâ manu. Et su-
per hæc aperto ore intuebatur eam,
& si arriserit ei, ridet, nam si indi-
gnata ei fuerit, blanditur, donec re-
conciliata fuerit in gratiam. O ve-
faniam nullo helleboro curandam!

*K. So'la multitudine victus à pro-
posito terretur*) Vetus hoc malum est,
jamque anno Christi (ut Coriolanus
refert in Concilio Romano 1.)
1074. expertus est Archiepiscopus
Moguntinus, qui cum ex decreto
dicti concilii in Clericis suis, ad
synodum convocatis continentiam
reducere vellet, ita exarserunt ii, ut
etiam de Archiepiscopo occidendo
impia consilia volverent, quorum
furori, & libidini tam cito resistere
non potuit, uti optabat.

L. Nulla inter hæc oranti devotio)
Minor utique, quam illius, de quo
traditur, cum præ segnitie super
stra-

stratum suum jacens, horas Canonicas somno confusis verbis præsentaret, adfuisse cacodæmonem, & ingenti excitato fæto; exclamasse; tali orationi tale Thus debetur: heu quam fætidum thus persentiscent oratores illi, ab auctore hîc descripti?

M. A populo in Ecclesia Hieros expectatur) Utique per acerbam, meritissimam tamen, Ironiam, auctor hæc dixerit: Hieros enim idem est, quod Sanctus, & Sacerdos quivis ad tremenda hæc Mysteria accedens, saltem in statu gratiæ esse deberet; sed qualis hic sanctus, qui talibus manibus, uti ab auctore describuntur, in sancta sanctorum involat?

N. Qua denique temeritate accedis ad altare?) Qui, ut sanctus Cyprianus Serm. de lapsis ingemiscit, faucibus adhuc exhalantibus scelus tuum, & contagia funesta redolentibus Domini Corpus invadis? Qui,

uti S. Bernardus addit, declam. de bonis desert. Præstantissimum sæculi pretium in conscientia tuæ fætidum sterquilinum projicis? Qui, sancto Ambrosio asserente in c. 10. ad Hebr. hoc modo conculcas corpus Domini? ut de aliis taceatur.

O. Ex Katamenio pulmentum Dominis suis conficiunt) O diabolicum pulmentum: quod furia istæ Orcinæ cibus Dominorum suorum admiscent, unde insaniam ab auctore descriptæ nascuntur.

P. Non est iniquitas super mulieris malitia) Hoc iterum confirmat S. Ephræm, loco supra allegato: quid, inquit, est mulier hujusmodi? Est causa & advocata Diaboli; requies serpentis; Diaboli consolatio; hospitium lascivorum; & officina dæmonum: an non hoc satis?

Q. Vix unquam ex toto liberatur) Tam parum, quam parum, ut S. Jeremias refert c. 13. & auctor infra allegat, æthiops mutare potest pellem

lem suam, sic & tales poterunt bene facere, cum didicerint malum: non Naturâ, (addit S. Hieronymus in eundem locum) sed nimiâ consuetudine, & amore peccandi firmatum, sic ut in naturam conversum videatur.

R. *Multos decepit incauta fœminarum allocutio*) Sole meridiano hoc est manifestius; hinc Eugenius Papa etiam Excommunicationis fulmen confabulatoribus his intentat: cap: si quisquam, de cohabit: Cleric: & mulier: Si quisquam Sacerdotum de quacunque fœmina crimini fornicationis suspectus, post 1. 2. & 3. admonitionem inveniatur fabulari, & aliquo modo conversari cum ea, excommunicationi subdatur.

S. *Melior est iniquitas viri, quam mulier bene faciens*) Desumptum hoc est ex Eccl. c. 42. Ubi Iansenius inter alia ita loquitur: Vir iniquus apertè ferè hominem invadit, hinc iniquitas ejus facilè evadi potest,

D 5 eique

eique sese opponere licet, cum vero mulier bene facere videtur, id agit, ut decipiat, & incautum illaqueet sui amore.

T. Mulieres Allophylorum prostraverunt) Allophylorum idem est hoc loco quod Alienigenarum, hoc est, illæ mulieres, quæ non erant ex pro-
genie Iudæorum, sed infidelium, quarum consortium à Deo prohibitum erat. Hinc Numerorum c. 25. fusè recensetur, quam immanem stragem passi sint Iudæi, dum in deserto Setim fornicarentur cum filiabus Moab, quæ erant inter alienigenas, & ab his ad idololatriam pertracti essent, ita ut Iudæorum prævaricantium viginti quatuor millia ibi occisa fuerint.

V. Ex consuetudine paulatim levius portat) Non solum levius portat, sed cogitur etiam: ita enim de se testatur sapientissimus Augustinus Conf. l. 8. c. 5. Velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat,

rat, & constrinxerat me: quippe ex voluntate perversa facta est libido, & dum servitur libidini, facta est consuetudo, & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas.

X. *Quam putas hi pœnitentiam agunt in extremis?*) Certè periculosa, si ea, quæ S. Gregorius Moral. l. 3 r. recenset, vera sunt, sicut sunt verissima, ait enim, de luxuria cæcitas mentis, inconsideratio, inconstantia, præcipitatio, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, horror autem, vel desperatio futuri generantur. Vtrobique tam necessitatem, quam desperationem intelligendo non absolutam, sed certè tamen Moralem, quæ ex propria culpa difficillimè vincetur.

*De Remedio contra Luxu-
riam.*

C A P U T III.

1. **C**onsuevere Medici pri-
mum ægrotis gravitatem
morbi subtili disputatione o-
stendere, & tunc demum re-
medii opem adhibere: Cogni-
tâ enim gravitate ægritudinis,
minus terret amaritudo potio-
nis. Id ego tecum facturum, pri-
mum quidem periculum fœ-
mineę cohabitationis tibi mul-
timodâ demonstratione ape-
rui, & quis sit finis hujus mor-
bi, quantum licuit, declaravi.

2. Consequens igitur nunc est,
ut de remedio cogitemus. Caro
enim semper concupiscit ad-
versus

versus spiritum, & nisi exerci-
tio salubri refrænetur, & se &
illum in profundum damna-
tionis præcipitat. Hinc probè
admonet Poëta, dicens: Otia
si tollas, *A.* periêre cupidinis
arcus: Contemptæque jacent,
& sine luce faces. Sancta ete-
nim Scriptura perhibet, quo-
niam in desideriis est omnis
ociosus.

Oportet igitur eum, qui vi-
tium libidinis cupit extingue-
re, se in aliquo sancto opere ju-
giter exercere. Ociositas quip-
pe inimica est animæ. Hinc
beatus Hieronymus quendam
admonet, dicens: Semper ali-
quid boni facito, *B.* ut te dia-
bolus inueniat occupatum.
Optimum quippe remedium

3.

D 7

contra

contra malas cogitationes, est operis sancti alicujus occupatio. Enimverò dum animus circa aliquod bonum exercitium delectabiliter intentus est, aliunde non cogitat. Non patebit accessus diabolo, si mens fuerit occupata in aliquo exercitio.

4. Exemplum sume in sancto David, qui occupatus bellicis rebus, luxuriam domuit: ociosus in domo consistens, adulterium commisit. Dum manus vacat ab opere, mens languet in cogitatione. Si ergo cupis libidinem vincere, ocium fuge. Quibus autem exercitiis tempus accommodare debeas, paucis si placet, accipito.

5. Manè affuescas C. ante lucem

cem de somno exurgere , & orationibus tam canonicis , quam votivis aliquantulum vacare. *D.* Cumque pensum servitutis tuæ orando devotè compleveris, lectionibus sacris deinceps vacabis , donec te ad Missam celebrandam ex officio vocatum intelligis.

Post Missam orationibus de- 6.
nuò vacandum est , *E.* & sacris meditationibus quam devotissimè insistendum. Denique manibus laborandum , *F.* domûs curanda negotia, & si qua pro necessitate fuerint ordinanda, cum Dei timore disponentur.

Opus autem manuale Sa- 7.
cerdotis est , scribere , codices à se vel ab aliis descriptos , impref-

pressosvè ligare, cæterisque honestis laboribus pro sua conditione vel necessitate insistere.

8. Denique sumpto cibo, *G.* laudes Deo referendę sunt, qui nos hic pascit in terris, iterumque orandum, ut post hanc vitam sine fine pascatur in cœlis. His ritè completis, non illico ad fabulas eundum est, sed sacris literis denuo vacandum. Denique manibus operandum erit usque ad vesperam, quæ ultra quartam horam non extendatur in opere manuali.

9. Cum vero jam inclinato die dormiendum est, prius ad devotissimas orationes recuratur. Quibus expletis, actuum tuorum per diem *H.* rationem constituas, & de negligenti.

con-

conuersatione tua, te reum coram Deo clamans, veniam & indulgentiam exoptules: Nam si te ipsum iudicaveris, à Deo absolueris. Et nisi in timore Domini te constanter tenueris, citò subvertetur domus conscientiaë tuæ.

Quod si in aliquo delicto 10.
præoccupatus fueris, mox ad lamentum pœnitentiæ recurras, talemque, si fieri potest, Confessorem eligito, I. quem & scientia scripturarum idoneum comprobet, & conuersatio commendet. Rarò enim confitentibus viam salutis in veritate aperit, qui conuersatione reprobâ vivit.

Quod si tentationes carnis II.
inimico suggerente in anima
fen-

sentire cœperis, noli eas per
moram roborare, K. sed per
orationes & sancta exercitia
quantocyus expelle, L. Lu-
bricus est serpens libidinis, &
nisi in capite, non facilè con-
teritur. Dum adhuc infirmus
est adversarius, facilè supera-
tur.

12. Nec te, si viceris aliquando,
securum existimes, quia non
est completa victoria, ubi quo-
tidiana geritur pugna. Quam-
diu ergo potes subjici, non cre-
das te vicisse. Noli in tua forti-
tudine confidere, noli tibi vi-
ctoriam arrogare, sed spem
tuam in solius Dei adjutorio
scito consistere. Nemo enim
castus viribus suis. Gratia enim
Dei adjuta, carnem vincit bo-
na

na

na voluntas. Oportet autem contra tentationes carnis sine intermissione orare ad dominum, & dicere: Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui.

Noli amare delicias hujus mundi, quæ te cito evanescere facient, & ardore libidinis facile incendunt. In victu tuo caveatur superfluitas, *M.* nec ciborum varietas appetitum moveat, sed fames. Non apponantur incentiva libidinum, sed quæ corpus alant, non incendunt. 13.

Vinum, in quo est luxuria, 14. semper fit tibi suspectum, ne duplici ardore incendaris, potus videlicet & juventutis. Ignem luxuriæ fovet in gremio,

mio , qui assiduo utitur vino. Verendorum Noë denudatio, & inceſtus Loth , te vinum ſemper timere admoneant.

15. Ebrietas enim, vivi hominis ſepultura eſt, *N.* quæ ſenſus deſtruit , rationem extinguit, mentem ligat , conſcientiam vulnerat , ſanitatē corporis minuit, animam occidit. Scaturigo malorum ebrietas , carnem ad luxuriam excitat, peſſimis cogitationibus cor inquinat , in turpiſſima verba linguam laxat. Hieronymi ſacra- tiſſimi verbum eſt : Repletus venter facilè ſpumatur in libidinem.

16. Sit igitur viro caſto moderata reſectio, ſit potus parcus & tenuis , ſit ſermo pudicus. Ca-
veat

veat familiaritatem mulierum, sensus suos omni custodia dirigat, ne in foveam libidinis cadat.

Quotiescunque cogitatio 17.
turpis mentem pulsare cœperit, memoria Dominicæ passionis *O.* subeat, cogitatum suum in vulnera Jesu Christi ponat. Scriptum namque est: Beatus qui tenebit, & allidet parvulos suos ad petram. Petra autem (inquit Apostolus) erat Christus.

Recordatio etenim Domini- 18.
nicæ passionis, omnium temptationum efficacissimum remedium est. Enimvero quem Christi passio non emollit, nulla exercitatio curabit.

Mox ergo ut carnis libido 19.
spiri-

80 DE SACERD. VITA

spiritum oppugnare cœperit, levet manus suas ad cœlum cultor castitatis, & dicat: Domine Jesu Christe, amator casti consilii, tu scis vires meas ad resistendum exiguas, adjuva infirmitatem meam, per amaram passionem tuam. Credo in Domino, quoniam si orans cum devotione perstiterit, victoriam adversus carnem facile impetrabit.

20. Volo autem te (frater amantissime) non solum facta, sed & verba turpia declinare. *P.* Corumpunt enim mores bonos colloquia prava. Neque illos imitari velis, qui turpiloquiis vacantes, casto se corde existimant. Ex abundantia etenim cordis os loquitur. Vanus sermo,

mo,

C A P V T I I I. 81

mo, vani cordis indicium est.
Qualis unusquisque apud se
lateat, prolatus sermo probat.

Sunt nonnulli, & quidem 21.
multi Sacerdotes, qui lascivis
moribus suis sinceritatem con-
scientiarum violant, quam-
quam ad actum libidinis cor-
poraliter non accedant. Sedent
cum foeminis, loquentes tur-
pia, tactus prurientes commi-
scent & oscula, & inter hæc se
castos esse gloriantur.

Et ubi manet sermo Domi- 22.
nicus: Qui viderit mulierem
ad concupiscendum eam, jam
mœchatus est eam in corde
suo? Si viro casto mulierem vi-
dere ad concupiscendum non
licet, quanto minus impudice
contingere, osculari, & contre-
ctare

ctare manibus. 2. Dicit namque Apostolus: Ab omni specie mali abstinete vos, sicut decet Sanctos.

23. An tibi non videtur mali species, inter homines federe castos & juvenularum osculis tactibusque insanire? Mentiar, si non vidi Sacerdotes, & majoris dignitatis Prælatos, totum in navibus diem obscœnis consumere tactibus & osculis fœminarum, nullamque dignitatis suæ reverentiam habuisse. Internæ libidinis indicium est, dum verba quis turpia loqui consuevit, & jungere tactus. Inter hæcne castitas mentis illesâ manebit?

24. Tu autem Nicolae charissime, si dignum te DEO ministrum

strum exhibere desideras, si libidinis durissimum jugum evadere optas, non solum à factis, sed etiam à verbis turpibus, & mulierum te tactu abstineas.

Impossibile est non vulnerrari mentem, dum osculo & manu lasciviens contingis mulierem. Memento novissima tua (monet sapiens) & in æternum non peccabis. Nihil enim adeo cohibet à peccato hominem, quam intenta memoria mortis. 25.

Notæ.

A. **O** *Tia si tollas*) Sacerdotale nostrum fol. 12. inter remedia primo loco ponit, Otii fugam: ejus perniciem hac similitudine S. Bernardus in Serm. de S. Andrea describit: sicut per rimam fenestinæ

E

tinæ

84 DE SACERD. VITA

tinæ aqua latenter intrat, & excre-
fcit, donec navis per nautarum incu-
riam demergitur; ita ex otio, &
ignavia cogitationes pravæ, & con-
cupifcentiæ multiplicantur, donec
navis eis succumbens in peccato
periclitetur.

B. Semper aliquid boni facito) Quod
nempe Vocationem & statum Sa-
cerdotalem decet, qui enim tempo-
ris fallendi gratiâ curiosius aliorum
facta audiunt, legunt, narrant, judi-
cant, & similes inutiles, & imperti-
nentes actiones exercent, etiam in-
ter otiosos numerantur: de quibus
dicit S. Bernardus lib. de vita solit:
pro Otio vitando otiosa sectari, ri-
diculum est.

*C. Mane assuescas ante lucem exur-
gere*) Qui pigritiâ, & lecti mollitie
superati moras in eo trahunt, au-
diant Cornelium à Lapide in Prov:
Salom. c. 3. Disce hic lecti molli-
tiem esse pulvinar Diaboli, incitat
enim ad lasciviam, & libidinem.

D. Ora-

D. Orationibus & lectionibus vacare) Legatur pulcherrima super hac re instructio, ex S. Augustino desumpta.

E. Post Missam orationibus denuo vacandum) Præsente enim tunc intra viscera cælesti hoc hospite, plus quam inurbanum est, mox ad alia discurrere; cum fructuosissimè tunc negotium salutis in particularibus suis ad profectum subsidiis, aut impedimentis transigi possit ac debeat.

F. Denique manibus laborandum) Concilium Carthaginense quartum, & Coloniense: Clericus, quantum libet verbo Dei eruditus, artificiolo victum quærat. Et Coloniense adducit Exemplum S. Pauli, &c.

G. Denique sumpto cibo laudes, &c.) Secundum illud S. Pauli 1. ad Corinth. 10. sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite, gratias agentes Deo semper, & hæc tanquam adminicula recipientes, conservandæ

86 DE SACERD. VITA

vitæ humanæ, ut quivis secundum Vocationem suam Deo deservire possit, non præcisè instar canis, & ursi palatum, ac ventrem pascentes. De mensæ benedictione pulcherri- ma habet Cornelius à Lapide in 1. ad Tim. c.4. v.20.

H Actuum tuorum per diem ratio- nem constitues) Vesperi cum cubitum eundum, examen conscientiae insti- tuere, & si quid in hoc genere pec- catum fuerit, sacrâ statim (non post 3. vel. 4. menses,) confessione elue- re. Hoc est, quod refertur ex S. Cle- mente ep. ad S. Jacobum: Instrue- bat Petrus discipulos, actus vitæ suæ omni horâ custodire, &c. quod Al- phonfus de Torres maximè de exa- mine conscientiae, saltem Vesperi instituendo, intelligit. Omnes libri, & ipsa recta ratio necessitatem hu- jus Examinis frequentissimè incla- mant: Imò etiam Seneca, & alii Ethnici.

I. Confessorem eligito.) Ex SS. Ba- filio,

quàm feridò quis agat in re tantì momenti.

M. In viciu tuo caveatur (superfluitas) Hoc in primo statim remedio Sacerdotalis nostri f. 12. cavetur, & primævæ Ecclesiæ, Tertuliano teste, in Jerem. cap. 5. constans opinio fuit, quod ista duo dæmonia, Venus, & Bacchus, conjurata sint inter se, & conspirata: hinc alius interpretes addit: homines bene pastos & saturos, necessariâ ratione amatores, & libidinosos futuros; respiciatur iterum sua cujusvis experientia.

N. Ebrietas vivi hominis (sepultura est) Quid dicit S. Ambrosius in libro de Elia, & Jejunio? hoc: Ebrietas fomentum libidinis; ebrietas incentivum insanix, ebrietas venenum insipientix. Hæc hominum sensus mutat, & formas, per hanc fiunt homines equi adhinnientes, &c. omnes Deo chari viri, & totus mundus hoc clamat: quis considerat?

O. Me-

O. Memoria Dominicæ passionis subeat) DEUS, & Iesus meus, exclamat alibi S. Bernardus, propter me in Cruce pendet, & ego voluptati operam dabo? certè voluptuarius quivis aut credit propter hæc sua scelera Deum suum Crucifixum esse, vel non credit: si hoc, est hæreticus, si prius, & non ideo ab impuritatibus suis retrahitur, ipso Diabolo deterior, inurbanior, & nequior est.

P. Turpia verba declinare) Os & linguam istam, per Calicis præsertim sumptionem, toties pretioso Dei Filii sanguine irroratam, & conspersam, in lixarum, & abjectissimorum lurconum propria, iisdemque impudenter consueta, pudentiora verba resolvere? Dedecus est, & scandalum insupportabile. Vide cap. 2. Notam E.

Q. Osculari & contrectare manibus) Audiatur Angelicus Doctor S. Thomas 2. 2. q. 104. a. 4. Et ideò cum

oscula, & amplexus hujusmodi (idem prorsus iudicium est de aliis contactibus) propter libidinofam delectationem fiunt, consequens est, quod sint peccata mortalia. Quid formidabilius dici debet? Hinc etiam S. Hieronymus lib. 1. cont: Iovin. concitatè dicit: Tactus autem alienorum corporum, & fæminarum ardentior appetitus, vicinus insanix est. Imò insania ipsa.

De Lectione & Studio Scripturarum.

CAPUT IV.

- I. **S**Cio & expertus sum, quod efficacissimum contra omnes tentationes remedium, est studium, & lectio scripturarum. Dicit enim beatus Hieronymus: Ama scientiam scriptura-

pturarum, & carnis vitia non amabis. Sola enim scriptura est, quæ nobis cœleste promittit in tribulatione remedium. *A.*

Quid de superna patria scire vel credere poterimus, si scripturas non habemus? Dicit namque Apostolus: Omnis scriptura divinitus inspirata est, ut per patientiam & consolationem scripturarum spem habeamus.

Idcirco moneo te, ut studium sanctarum scripturarum assumas in hujus peregrinationis solatium: quoniam si in lectione earum fueris assiduus, facile mundum contemnes, cum universis vanitatibus ejus. *2.*

B. Nihil enim sic mentem à sollicitudine vana ad superna ele-

E 5   vat,

vat, nihil sic carnis incendia fedat, quomodo sedulitas sacræ lectionis. Denique officio tuo studium maximè congruit, dicente Malachia: Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore ejus, quia nuncius Domini exercituum est.

3. Nam, sicut paulò antè diximus, oportet Sacerdotem Christi, doctum esse in lege divina, ut sciat & sit, unde proferat sermonem. C. Qui enim suscepit animas regere, pro quibus summo judici Deo rationem redditurus est, necesse habet multa legere & intelligere. Enimverò sicut dixit Magnus ille Gregorius Nazianzenus, & post eum Papa Romanus:

nus:

nus : Ars artium est regimen animarum.

Qui autem nihil in Scripturis sanctis didicit, quid alios docebit? Aut quam in prædicando Sacerdos utilitatem auditoribus suis afferre poterit, qui scripturas nescit? Væ nunc temporibus nostris, in quibus est sicut populus, sic Sacerdos. D. Studium scripturarum Sacerdotes nostri abjiciunt, eruditionem negligunt, pro libris scripturarum, aves & canes enutriunt.

Viderint Episcopi, E. qui tales idiotas & inscios ad Sacerdotii dignitatem promovent, qui imperitis pastoribus curam ovium Christi commendant. Reccede de consortio eorum,

E 6

qui

qui scientiam abjiciunt, qui
lectionem scripturarum negli-
gunt, qui studium contem-
nunt.

6. Nihil aliud; quam munda-
num sapiunt, nihil quam va-
num diligunt, nihil nisi carna-
le intelligunt. *F.* Citò subver-
tent te, si in conventum eo-
rum frequenter transieris. Se-
dent in insidiis, cum potatori-
bus *G.* in tabernis, ludis & co-
messationibus vacant: non est
timor **D E I** ante oculos eo-
rum.

7. Irascuntur, si quis coram eis
loqui de scripturis cœperit, au-
dire lectionem dedignantur, ad
fabulas autem convertuntur.
H. Quid tibi & illis? Nonne
Sacerdotes sunt conversatione
asini?

afini? Nihil penitus de scripturis intelligunt, discere contem-
nunt.

Romanâ linguâ scribere vel 8.
loqui nesciunt, I. vix in vul-
gari exponere Euangelia didi-
cerunt. Quantos errores, fabu-
las & hæreses in Ecclesia præ-
dicando populis enunciant,
quis nisi expertus credere pos-
set? Pro libris sibi liberos com-
parant, pro studio concubinas
amant. Isti sunt cæci & duces
cæcorum, qui populum Dei
ad iustitiam non erudiunt, sed
potius seducunt.

O Quot pauperes Christia- 9.
ni in rure habitant, K. qui ob
ignorantiam suorum Sacerdo-
tum quid Christianum deceat,
ignorant. Inter hæc nemo est,

E 7

qui

qui animadvertat, nemo qui periculum animarum doleat, nemo qui remedium apponat. Omnes quæ terrena sunt, sapiunt, omnes sua quærunt, omnes ad lucra currunt.

10. Sed quid ista ad nos? Unusquisque suo Domino stat aut cadit. Et quamvis ad me non pertineat ista corrigere, non possum tamen non dolere, videns omne malum in Ecclesia ex ignorantia *L. Sacerdotum* procedere. Quis enim non doleat illos mandata nescire, qui constituti sunt alios instruere?

11. Ecce nulla in ordinandis Sacerdotibus scientia quæritur, non vocati accedere permittuntur, nunquam vita ordinandorum,

dorum , ut in primis oportue-
rat , discutitur. Propterea po-
pulus Christianus funibus pec-
catorum captivus abducitur ,
concordia fraternæ dilectionis
violatur.

Sacerdotes nostri mundanis 12.
cupiditatibus effluunt , corri-
gere vitiosos non præsumunt :
quia se deliquisse in majoribus
agnoscunt. Pauci etenim sunt,
qui moribus sanctis in Ecclesia
nunc fulgeant, pauci scientiam
scripturarum amant , pauci
commissum sibi gregem verbo
& exemplo debite informant.

Nec mirum , si minores va- 13.
cent à studio scripturarum ,
cum inter Prælatos paucos in-
venias , qui veterum exemplis
inhæreant. Eliguntur enim ut
pluri-

plurimum non doctiores, sed ad congregandas divitias perituras avidiores. Codices scripturarum aut nullos habent, aut paucos, quippe qui odio scientiam persequuntur. Nihil adeò Ecclesiasticam dignitatem minuit, *M.* & contemptibilem reddit, sicut ignorantia Prælatorum.

14. Cum olim Episcopi, Abbates, ac cæteri Prælati & Sacerdotes animum scripturis intenderent, non tam facilis criminibus & peccatis aditus patebat. Amor etenim ac scientia scripturarum, mundum docent contemnere, vitia fugere, virtutes sacratissimas amare.

15. Quamdiu populus Israeliticus permanfit in lege Domini,
nulla

nulla prævaluit contra eos potestas inimici. At postquam legis scientiam abjecit, multis aduersitatibus subditus fuit. Dicit enim scriptura: Quoniam non habuerunt sapientiam, perierunt propter suam insipientiam. N.

Hodie quoque Sacerdotes, 16.
Ecclesiarumque Rectores in magno numero sunt, sed pauci eorum scientiam legis & scripturarum advertunt. Et quia (sicut Dominus per Prophetam loquitur) Sacerdotes notitiam legis abjecerunt, propterea contemptibiles in populo facti sunt.

Clamant quidem in tribulatione ad Dominum, sed non 17.
exaudit eos: quoniam qui a-
ver-

vertit aures suas ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis. Non ergo mirentur Sacerdotes, quod contemnunt laici, quoniam ipsi spernunt mandata Christi. Timeo autem vehementer, in brevi contra clerum graviora futura. Sed de his haecenus.

18. Tu vero, non quid alii faciant, sed quid tibi sit faciendum, considera. Multi enim ad Sacerdotium in Ecclesia Dei vocati sunt, pauci vero electi. Summopere igitur curandum nobis est, ut qui in sortem Domini asciscimur, etiam eligamur. Quid prodest hinc Sacerdotio brevissimo tempore fungi, si separari contingat à conspectu DEI?

Nihil

Nihil ergo melius, quam in 19.
 cœlestibus desiderium figere,
 sacræ lectionis studio insistere,
 præsentia pro D.EI amore
 spernere, futura cogitare. Hinc
 Petrus in aurora dicit: Nil
 homini melius, quam si divi-
 na legendo, figat ibi mentem,
 quo sibi vita venit. Legendis
 itaque scripturis, continuum
 studium impendendum est:
 quia lectio alit mentem, & fo-
 menta ministrat virtutibus.

Ut ergo precium temporis 20.
 non amittas, sacras legito scri-
 pturas, scribe libros, devotis
 orationibus instâ, suis tempo-
 ribus etiam manibus labora.
 Non erubescas discere, quod
 ignoras: quia tunc alios pote-
 ris utiliter instruere, si à do-
 ctiori-

Etioribus semper petas informari. Non te pudeat nomen subire discipuli, O. si pertinere cupias ad honorem magisterii. Spiritus etenim sanctus, qui docet hominem scientiam, humilitatis amator est.

21. Quando sedes ad mensam P. ut cibum capias, prius facris literis insonandum memineris, quatenus dum caro pascitur, mens suo alimento minimè defraudetur. In Tolitano quippe Concilio ita legitur: Pro reverentia DEI & Sacerdotum, id universa constituit Synodus, ut quia solent crebro mensis ociosæ fabulæ interponi, in omni Sacerdotali convivio lectio divinarum scripturarum misceatur. Per hoc

hoc enim & animæ ædifican-
tur ad bonum, & fabulæ non
de necessitate prohibentur.

Verbum enim Dei, esca ^{22.}
spiritus est: quia non in solo
pane vivit homo, sed in om-
ni verbo, quod procedit de
ore Dei. Maximam antiqui
patres & Sacerdotes diligen-
tiam scripturis sanctis impen-
derunt, ut & mentem salu-
briter pascere, & posteri-
tati ad eruditionem utilia pro-
viderent. Istorum vestigiis in-
hæreamus, & ut digni coram
DEO ministri inveniri merea-
mur.

Notæ.

Notæ.

A. *C*æleste promittit in tribulatione remedium) Quid enim est scriptura, inquit S. Gregorius l. 4. ep: 40. nisi quædam Epistola Omnipotentis Dei ad creaturam suam?

B. *Cum universis vanitatibus eius*) Ad hoc enim solum Deus per totam nobis S. Scripturam loquitur, sive quia intellectum mentis erudit, sive quia à mundi vanitatibus abstractum hominem ad amorem Dei perducit; S. Isidorus de summo bono l. 3. c. 8.

C. *Vt sciat, & sit, unde proferat Sermone*) Addit S. Dionysius ep. 8. ad Demophilum, si Sacerdotum ordo illustrandi vim habet (uti habere ex officio suo deberet) profectò penitus abhorret à Sacerdotum ordine, atque facultate is, qui illustratus non est, nempe, per frequentem SS. Scripturarum lectionem.

D. *In quibus est, sicut populus, sic Sacer-*

Sacerdos) Quod certè (ait Gravissimus scriptor Petrus Sotus lect. 1. de scientia Sacerdotum necessaria) summum malum est, cum eo venit, ut nihilo doctior, nihilo sanctior sit Sacerdos, quam populus. Assurgamus ergo ad legis Dei studia, ad salutarem quærendam scientiam, eamque imprimis à vero Dei timore, ab illustratione ejus, à lectione sacra petamus.

E. Viderint Episcopi, qui tales Idiotas promovent) Sanctus Antoninus in summa p. 3. refert de S. Leone Papa, quod per 40. dies oranti ad sepulchrum S. Petri, ut hujus intercessione dimitterentur sibi peccata sua, apparuerit ei S. Apostolus dicens; oravi pro te, & dimissa sunt tibi peccata tua, præterquam impositionis manuum: hoc enim à te solum requiritur sive bene, sive fortassis aliter egeris: hoc, addit Alphonsus de Torres, intelligendum est, non quoad culpam, sed quoad poenam,

pœnam, quod ista tunc nondum dimissa sit.

F. Nihil nisi carnale intelligunt) Videant ergo pastores, & caveant qui ita parochiis inhiant, & fruuntur, non ut animas quærant, sed se ipsos, ac suos pascant, non ut pauperum inopiæ succurrant, sed ut facultates cumulent, non ut Deo, sed propriæ inserviant commoditati: consideretur etiam diligenter textus Ezechielis cap. 34.

G. Sedent in insidiis cum potatoribus) Clerici, ordinis sui memores, homines leves, viles, in quibus nihil singularis pietatis, & Christianæ Virtutis elucet, quo possint studio, effugere debent.

H. Ad fabulas autem convertuntur) Has dudum prohibuit S. Paulus Timotheo à se constituto Episcopo, ep. i. cap. 4. Ineptas, inquit, & aniles fabulas devita: quam enim hoc indecorum, & supra modum reprehensibile sit: Dei verbum com-
men-

mentis, & joci sæpe valde illibera-
libus dehonestari? idque nullo apud
auditores Spirituali fructu, sed po-
tius ingenti apud quosvis prudentes
scandalo.

*I. Romanâ linguâ scribere, vel loqui
nesciunt*) Imò frequenter nec rectè
quidem latinè legere norunt, unde
necessario fit, ut in cultu divino &
Sacramentorum ejus administratio-
ne, intolerabiles errores commit-
tantur, non rarò etiam noxii, &
cum periculo, ne sanctissimæ hæ-
res, quæ in latina lingua præscri-
buntur, invalidè adhibeantur.

*K. Quod pauperes Christiani in ru-
re habitant*) Cura hæc, ut doctrina
Catechistica à parochis diligenter
tradatur, etiam Patres Concilii Tri-
dentini sollicitos habuit, hinc eam
notanter præcipiunt sess. 24. c. 7.
de Refor. & peculiariter ut ea, quæ
in sacrificio Missæ geruntur verna-
cula lingua sæpius explicentur, tra-
dit sess. 22. c. 7. de sacrif: missæ.

F

Con-

Confundent nos in Judicio hæretici nostri temporis, qui mirabiliter indefessi & negotiosi sunt, in Catechesi suorum errorum inculcanda, non solum balbutientibus pueris, puellisque, sed etiam majoribus natu.

L. Videns omne malum in Ecclesia ex ignorantia) Deplorarunt hoc omnes cordati Catholici, perniciosissimis hæresibus ex Pastorum præcipuè ignorantia & vecordia bipotentem januam apertam fuisse, lacrymas suas addit Zelosissimus Sotus lect. 1. nihil, inclamat, perniciosius Ecclesiæ quam ignorantia in Ministris ejus, &c. quod ibi pluribus gravissimè prosequitur.

M. Nihil adeò Ecclesiasticam dignitatem) Audiamus denuo Sotum eadem lect: quod, ait iste, cum ante oculos videamus, subsannantibus hæreticis, atque iridentibus Sacerdotii Ecclesiastici dignitatem, cur in aliam causam hoc referimus, quam

quam

quam in socordiam nostram? ob
quam ita punimur, ut etiam pro-
pter nos nomen ipsum Dei blasphe-
metur, non quidem inter gentes, sed
inter baptizatos ipsos.

*N. Non te pudeat nomen subire di-
scipuli*) Idem sensus est sæpius jam
laudati Soti in ead: lect: hæc, in-
quit, Sacerdotibus necessaria scien-
tia, non potest plenè & convenien-
ter haberi solâ privatâ apud se le-
ctione, sed necessaria est diligens
auscultatio Doctorum, studium, me-
ditatio, humilis interrogatio, & in-
quisitio, ut scilicet Exemplo Chri-
sti, quo plenè instrui cupit, sedeat
in medio Doctorum, audiens illos,
& interrogans, similiter etiam re-
spondens.

*O. Perierunt propter suam insipien-
tiam*) Cum enim Sacerdotii Maje-
stas, atque dignitas passim apud ple-
bem, non aliam ob causam, quam
propter multorum Ecclesiastico-
rum hominum levem, scurrilem,

110 DE SACERD. VITA

inconcinnam, & pænè abominabilem vitam, obsorduerit, viluerit, & propemodum conciderit, operæ pretium, imò necessarium fuerit, nos tandem è somno expergisci.

P. Quando sedes ad mensam) Quod ex Concilio Toletano, celebrato sub Pelagio II. Anno 589. circa lectionem, dum cibus capitur, intermiscendam auctor allegat, insertum etiam est decreto Gratiani dist. 44. c. pro reverentia; quod in pluribus aliis conciliis præscribitur: deque ea, tanquam re valde necessaria & utili, alii Pontifices, & SS. Patres frequenter mentionem faciunt.

Q. Istorum vestigiis inhæreamus) Vos enim, ex S. Augustino, presbyteri nosse debetis & sæpe meminisse, quia nos, quibus regendarum animarum cura commissa est, pro his, qui nostrâ negligentia pœreunt, rationem reddituri sumus: pro his vero, quos verbis & Exemplis lucrati

crati

C A P V T V. III

crati fuerimus, pretium æternæ vitæ percipiemus.

*De Avaritia & Cupiditate
fugienda.*

C A P U T V.

QUamquam in principio sermonis nostri contra avaritiam & cupiditatem disputaverimus, certâ nihilominus ratione ducimur, ut etiam in hoc loco de hac ipsa re iterum eloquamur. Nunquam enim satis contra hoc vitium agitur, nisi cum funditus extirpatur. I.

Sciens autem Salvator noster, quam difficile sit divitem intrare in regnum Dei, sequentibus se dixit: Nisi quis renuntiaverit omnibus quæ possidet, 2.

F 3 det,

det, non potest meus esse discipulus. Hinc Psalmista nos admonet, dicens: Divitiæ si affluant, nolite cor apponere. Et Apostolus dicit: Habentes victum & amictum, his contenti simus. Quid amplius quærimus, qui ministri Dei sumus?

3. Turpis est in Sacerdote Dei, cupiditas, *A.* turpis avaritia, & auri continua fames damnabilis. Tu ergo (frater amantissime) si cupis in libertate spiritus vivere, noli pecunias perituras quærere, divitias noli amare. Jacta cogitatum tuum in Domino, & ipse te enutriet, ipse esurientem te pascet, ipse custodiet. Nec volo ut providentiam domesticam penitus abji-

abjicias, sed ne per avaritiam excedas.

Radix omnium malorum cupiditas est, quæ hominem non finit Deo in libertate spiritus vivere: sed mentem semper torquet curis amaris, nec permittit eum aliunde quam de divitiis cogitare. *B.* Mediocritas autem res tutissima est, quæ nec egestate premitur, nec abundantia in superbiam elevatur. 4.

Videmus inter Sacerdotes Dei, cultores idolorum, qui pecuniis congregandis semper invigilant, qui avaritiæ student, qui de æterna vita nihil aut parum cogitant. vivunt tanquam nati sint ad quæstum, *C.* pietatem in pauperes longè abjiciunt, 5.

ciunt, nihil aliud quam aurum
quærere & invenire concupi-
scunt.

6. Videres inter illos quosdam
avaros & miseros divites, qui-
bus rerum temporalium copia
& abundantia maxima est, sed
facultas utendi acquisitis deest.
Omnibus diebus, quibus ver-
santur in terra, miserè vivunt,
comedere & bibere pro ne-
cessitate corporis non præsu-
munt, augere ad acervum pe-
cuniæ semper aliquid concu-
piscunt.

7. Lucris invigilant, de ani-
marum salute nihil penitus cu-
rant. Plus dolent de amisso de-
nario, *D.* quam si decem ex si-
bi commissis animæ perirent.
Sed mirum non est, si alienam
negli-

negligat, qui propriam dam-
 nat. Quisquis enim cor suum
 avaritiæ & cupiditati semel
 submiserit, nunquam aut rarò
 liber erit. Semper ad majora
 lucra pecuniarum æstuat, *E.*
 ad augmentum auri semper
 anhelat, tantoque crescit ha-
 bendi desiderium, quanto con-
 tingerit crevisse nummum.

Jam deinceps unum bene- 8.
 ficium quantumlibet pingue
 non sufficit, *F.* pro impetran-
 dis etiam aliis Sacerdos avarus
 discurret, per fas nefasque nan-
 cisci laborat, quæ improbè con-
 cupiscit. Currit interea ad se-
 dem Apostolicam, petitionis
 suæ narrat causam, quæ si cum
 veritate discutitur, falsa porti-
 nus invenitur.

F 5

Præ-

9. Præbendas deinde unus homo multas impetrat, curam ovium mercenariis locat, lanam & lac de ovibus recipit, sed gregem pascere contemnit. Væ (inquit Propheta) pastoribus, qui pascunt semetipsos. Putant se à noxa liberos, qui per dispensationem summi Pontificis multa beneficia obtinent: sed quid requiratur ad istam impetrationem, non pensant. G.

10. Tu autem sta, & noli transgredi terminos antiquos, quos posuerunt Patres tui, sed pone concupiscentiæ modum, ne cadas in peccatum. Uno beneficio, quod tibi pro mediocritate tui status sufficit, te volo esse contentum, ne si plura
 fine

sine iusta necessitate susceperis,
gravius coram Deo inde judi-
ceris.

Noli multitudinem secus a- 11.
gentium in exemplum assume-
re, noli per latam viam peccan-
tium incedere, si ad vitam vo-
les pervenire. Qui altari deser-
vit, de altari vivat: *H.* qui au-
tem pascere oves negligit, la-
nam & lac ab eis quâ temeri-
tate requirit?

Instituta sunt Ecclesiastica 12.
beneficia pro sustentatione eo-
rum, qui eis deserviunt, non ad
avaritiam illorum, qui sua quæ-
runt. Qui onus portat & cu-
ram, dignus est recipere susten-
tationem. Qui autem fugit o-
nus sollicitudinis, non sine cul-
pa percipit emolumentum la-

ctis. Si ergo Christi oves pascere renuis, lanam & lac ab eis minimè quæsieris. Non enim propter pastorem oves, sed propter oves pastor constitutus est. Neque cura animarum appetenda est, ut habeantur alimenta: sed alimenta potius requirenda sunt, ut debita ovibus adhibeatur cura.

13. Sed à multis nunc ordo pervertitur, qui prælaturas & beneficia idcirco appetunt, ut in arca pecunias habeant, non ut animas pro Dei amore pascant. O pastor! O idolum! quam miserè decipis te ipsum. *I.* Curas tantum ut comedas, qui ut curare animas posses comedere debueras.

14. Cupiditas radix malorum
om-

omnium est, mater transgressio-
 nis, magistra nocendi, auri-
 ga malitiæ, inventrix doli, pro-
 motrix mendacii. Sacrilegia
 committit & furta. prædas agit
 & incendia, bella gerit & ho-
 micidia.

Denique sola cupiditas est, 15.
 quæ simoniacè homines eme-
 re, & vendere docuit, inique
 petit & recipit, injustè negotia-
 tur, dolis innititur, mendacio
 & perjurio fovetur. Ipsa est
 quæ fidem frangit, dissolvit pa-
 ctum, testimonium corrumpit,
 & violat juramentum. Chari-
 tatem quoque inter Deum &
 hominem extinguit cupiditas,
 fraternam dilectionem inter-
 rumpit, concordiam turbat, in-
 fatuat consilium, æquitatis per-
 vertit

vertit iudicium, destruit unitatem. *K.*

16. Si ergo te dignum Dei ministrum exhibere desideras, hanc omnium malorum radicem de corde quantocyus evel- las. Brevis est omnis terrenarum opum possessio, brevis vitæ mortalis actio, instans quotidie ad mortem humani generis processio.

17. Cur ergo moraris pro DEI amore contemnere, quæ morte interceptus cogeris in brevi vel invitus relinquere? Non enim habemus hîc manentem civitatem, sed futuram inquirimus. Ubi thesaurus tuus est, ibi & cor tuum erit. Noli perituras mundi divitias quærere, *L.* noli cor tuum avaritiæ vinculis obligare. De-

Decet enim Sacerdotem 18.
Christi, esse discipulum mi-
tem, & misericordem, qui alie-
na non cupiat, sed in pauperes
sua largiter distribuat. *M.*

Notæ.

A. T *Vrpis est in Sacerdote Dei Cu-
piditas*) Nam ut S. Ambro-
sius Serm. 59. testatur, avaritia
grande malum est, imo malorum
omnium est origo; sicut ait Apo-
stolus; radix autem omnium malorum
est cupiditas, quam quidam appe-
tentes, errarunt à fide; adeoque
Apostatæ facti sunt.

*B. Nec permittit eum aliunde, quam
de divitiis cogitare*) Expressum hoc
vidi à Christiano pictore tali modo:
in templo ante Crucifixi imaginem
flectebant, & orabant pauper, & di-
ves: pauperis cogitationes, per li-
neas

neas ductas expressæ, omnes ferebantur in 5. Salvatoris vulnera: divitis nulla cogitatio eò tendebat, sed, uti aliis lineis indicabatur, omnes deflectebant, partim in cistam auro repletam, partim in stabulum equorum, partim in cellam vinariam, partim in alias ejus possessiones, &c. Verum enim est Christi: ubi thesaurus tuus, ibi & cor tuum.

C. Vivunt, tanquam nati sint ad questum) Afferit hoc etiam S. Augustinus, de Civ: Dei l. 11. c. 25. perversi, inquit, & avari frui volunt nummo, uti autem Deo, quoniam non nummum propter Deum impendunt, sed Deum propter nummum colunt, itaque in pecunia conquiescunt, ac si nulla Dei curâ, ac providentiâ agere deberent unquam. Unde Germani tales meritò alibi vocare solent nummorum bafiatores, *Küffenspenning*/rc.

D. Plus dolent de amisso denario, &c.) Cura animarum, juxta gravem
Conc.

Conc. Trid: sententiam, est onus Angelicis humeris formidandum, cuius obligatione Sacerdos tenetur primò, & principaliter de animabus sibi commissis ita sollicitus esse, ut suà negligentia nulla prorsus pereat; ac si secus accidat, debet strictissimam supremo Iudici Christo de omnibus reddere rationem.

E. Semper ad maiora lucra pecuniarum aestuat) Acriter hoc exprobrat S. Chryf: orat: in avaros. Urfi, & lupi ubi saturati sunt, abstinent se cibo, isti verò nunquam satiantur. Quod si mentem quoque talium quis excutiat, jam non feras modò, sed etiam dæmones ipsos appellabit, secundum illud proverbior. 30. inter tria insaturabilia, infernus est.

F. Vnum beneficium quantumvis pingue non sufficit) Per quod tamen, attestante Conc. Trid: sess. 24. cap. 17. Ecclesiasticus Ordo pervertitur, quando unus plurium officia occupat Clericorum, sanctè sacris cano-
nibus

nibus cautum fuit, neminem oportere in duabus Ecclesiis conscribi. Tenetur quisquis Parochiâ, seu beneficio curato contentus esse, &c.

G. Quid requiratur ad dispensationem non pensant) Ut nimirum valida, & multò magis ut sit licita, & laudabilis, quod auctor noster bene expendit. Non est dubium, quin non pauci cum dispensationibus his suis ituri sint ad infernum, cum ob falsos prætextus frequenter invalidæ sint, vel ob intercurrentem simoniam damnabiles. Quam acerbè hoc sapientissimus Petrus Canisius exprobravit propriis literis, quæ adhuc extant, Cardinali, & Episcopo cuidam Augustano, dum Elvacensem etiam præposituram impetrasset?

H. Qui altari deservit, de altari vivat) Quantum pro honesta sustentatione requiritur: interim nervosè affirmat S. Augustinus Serm. 36. ad frat. in Eremo, si Sacramentum
dare

dare distuleris, etiamsi fueris omni paupertate vallatus, non pastor es, non Christi Minister es, sed mercator. Non igitur petas, non etiam tantum pro baptismo (idem est iudicium de aliis parochialibus) recipias, si cum Simone mago perire non velis, nam facto pacto Sacramentum vendidisti, & Salvatorem tuum perdidisti cum Juda. Quot pauperes etiam in extremis negliguntur, dum sportulam dare nequeunt? Tenentur singularem pauperum, & miserabilium personarum suæ parochiæ curam gerere: eosdem sepelire, animas eorum Deo commendare, nullâ etiam eleemosynâ inde speratâ.

I. O Pastor, O Idolum, quam misere decipis te ipsum) Quando non animarum Zelus, Christique honor ad hanc vel illam pinguiorem Parochiam incitat. O Sacerdotes mei, addit iterum S. Augustinus l. cit: si fœnus in laico crimen censetur, si pro-

propter hoc damnatur ad mortem, quid de vobis erit in die iudicii?

K. Destruit Vnitatem) Quam cum Deo, cum proximo, seipso habere deberet: hoc tertium exactè describit S. Basilius hom. 21. Cupidi animam hæ curæ continuò mordaces absumunt. Canis latrat, avarus putat furem esse, mus fortè perstrepat, ut avari cor salit! quemlibet vel puerum suspectum habens.

L. Noli perituras mundi divitias quærere) Audi quid iterum de hoc sentiat S. Chrysostomus; avarus Sacerdos crudelis est, hom. 84. super Math. Communis omnium hostis est, hom. 82. Ubique inutilis. Ibidem; nec fruitur suis rebus: hom. 14. super ep. ad Corinth. In tenebris vivit, hom. 15. super Ep. ad Hebr. Meretrice peior, & non est dives: ibidem.

M. Sed in pauperes sua largiter distribuatur) Nam ut S. Cyprianus testatur, agens de Eleemosyna: In Evangelio

gelio Dominus Doctor vitæ nostræ,
 & Magister salutis æternæ, inter
 sua mandata divina, & præcepta cæ-
 lestia nihil crebrius mandat, & præ-
 cipit, quam ut insistamus Eleemo-
 synis dandis. Idem sensus est om-
 nium aliorum SS. Doctorum. Re-
 cte enim Sotus de off. past. lect. 6.
 ex S. Gregorio monet; qui non dat
 ovibus substantiam suam, quomodo
 pro illis dabit animam suam?

*De Honestâ Conversatione Sa-
 cerdotum Exteriori.*

CAPUT VI.

CONsidera nunc qualem I.
 conversationem tuam de-
 beas instituere, qualemque te
 oporteat vivere, ut omnipo-
 tenti Deo, cuius minister es,
 in toto corde valeas placere.
 Quan-

Quantum verò ad internam conversationem pertinet, *A.* oportet ut mundus & purus in conscientia fulgeas, qui coram Domino ministras. Dicit enim ad Sacerdotes Propheta Domini: Sanctificamini, qui fertis vasa Domini. Et Dominus dicit: Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite perversè agere, discite benefacere, dicit Dominus omnipotens.

2. Quantum verò ad exteriorem hominem pertinet, *B.* Apostolus Episcopum instruens dicit: Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, pudicum, benignum, ornatum moribus, hospitem, docibilem.

bilem. Quicquid autem Episcopo in hoc loco præcipitur, etiam cæteris Prælatiſ & Presbyteris mandatur.

Et primum quidem cum dicit, cum oportere esse irreprehensibilem, ab omnibus vitiis & diffamationibus populi pronunciat immunem. Vita quippe Sacerdotis, populo in exemplum proponitur, quæ lucernæ comparatur, ut quemadmodum lux lucet in tenebris, ita conuersatio presbyteri fulgeat in turbis. Dicit enim in Evangelio Dominus: Sic lux vestra coram hominibus luceat, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui est in cœlis.

Tunc autem Sacerdos dignè
Deo

Deo ambulat , quando vitam suam bonis & sanctis operibus quotidie exornat , & membra sua quæ sunt super terram , pro Christi amore mortificat. *C.* Servus namque Domini est : hocque potissimum ab eo exigitur , ut voluntatem Dei verbis & factis operetur.

5. Nemo autem voluntatem Dei perficit , nisi qui vitiis expulsis , cor suum habitaculum virtutum facit. Cave ne sponsam Christi Ecclesiam per vitæ turpitudinem macules , cave ne per malum exemplum aliquem scandalizes : quia quotquot tuo vitio in peccatum duxeris , *D.* pro tot in supplicio cruciaberis.

6. Rarus videaris in publico ,
in

in domo assuesce consistere, & lectionibus vacare. Esto mente & corpore quietus, noli per vicos & vicinorum domos discurrere, noli fabulis rusticorum interesse. Minuit enim præsentia famam, & parit in populo Sacerdotis familiaritas contemptum.

Rarus autem egressus in publicum, *D.* magnam tibi in plebe reverentiam maturitatis exhibebit. Ita vive, ut tuo exemplo ædificentur multi. In medio seniorum pauca loquaris: quia loquacitas sæpe reprehenditur, ubi taciturnitas laudatur. Enim verò inter senes juvenem audire decet, non loqui. Non appetas in Sacerdotum collegio videri sapiens,

G

piens,

piens, ne coram eis velut insipiens confundaris.

8. Non sis verbosus & arrogans, responde cum humilitate & benevolentia interrogatus, & ne fueris more rabularum dum loqueris in voce clamorosus. Risum excussum non diligas, *E.* & ab omni levitate inhonesta te semper & ubique conserves. Inutiles sermones & vana verba devita, sciens de omni verbo ocioso, quod loquutus fueris, *D E O* te rationem esse redditurum. Sit sermo tuus moderatus & parcus, longè desit omne mendacium, & ne frustra fiat iuramentum.

9. Noli tabernas cum rusticis ingredi: *F.* quia id tuæ non licet

cet

cet honestati. Valde namq; incongruum est, ut is qui peccatores debet arguere, per suam præsentiam peccatis se patronum velit exhibere. A sanctis enim patribus ingressus tabernarum Sacerdotibus interdicatur, nisi in itinere constituentur.

Ignominiosum est Sacerdotem DEI cum rusticis tabernam ingredi, & os quod Deo consecratum est, impuris loquutionibus fœdari. Facile prædicantis sermo contemnitur, si inter rusticos familiariter effundatur. Incipient te ex consuetudine familiaritatis contemnere, & quasi ex suis unum æstimare. Nulla enim reuerentia maioribus impenditur,

ditur, si inter subditos eorum
vita angustetur.

11. Oportet eum qui præsidet,
quadam reverentiâ maturita-
tis omnes excellere, & nimi-
am subditorum familiaritatem
sapienter declinare. Enim-
vero auctoritatis præeminen-
tia frangitur, dum subjecto-
rum actibus indiscretè commi-
scetur.

12. Nulli detrahas, G. nec ad-
versus aliquem scandalum su-
mas. Turpe est Sacerdoti, lin-
guam suam detractioe pol-
luere, quæ in Altari consti-
tuta est pro omnibus orare.
Neque aurem præbeas detra-
ctionibus: quia detractor & li-
bens auditor, pari condemna-
tione digni sunt. Alter enim
diabo-

diabolum portat in lingua, alter in aure. Discat qui huiusmodi est, non facile detrahere, cum te viderit invitum audire. Non sis citatus in lingua, & in consortio detractorum ne steteris: quia omnipotenti Deo odibiles sunt. Sepi aures tuas spinis, ne audias verba detractorum.

Nullum ex ore tuo mendacium prodeat, *H.* sermo turpis ex te non procedat: sed esto custos linguæ tuæ, ne offendas in sermone. Non sis accidiosus & piger, *I.* neque somno & inertiae deditus, sed in fervore sancti Spiritûs jugiter accensus. 13.

Frugalitatem hospitalitatis non negligas, *K.* pauperibus & pere-

peregrinis quâ potes sedulitate
misericorditer occurras, sciens
hoc Sacerdotis esse proprium,
ut curam gerat egenorum. Au-
rum habeto non ut serves, sed
ut in eleemosynam pauperum
croges. Laudent te pauperum
esurientium viscera, non divi-
tum ructantium convivia. Sit
mensa tua cum pauperibus &
egenis, quia in talibus Christus
suscipitur, & curia cœlestis ho-
noratur. Convivia divitum su-
perborum, maximè potentium,
devita, in quibus de animarum
salute nihil agitur, de spiritua-
li conversatione nihil penitus
tractatur.

15. Vestitus tuus sit honestus,
non preciosus. In faciendis
eleemosynis noli ab homini-
bus

bus gloriam quærere, sed à solo DEO laudem & mercedem expectare. Esto Pater pauperum, & tutor orphanorum. Inconsolatus à te pauper nullus abscedat.

16.

Non sis percussor, *L.* neque rixosus in populo, neminem injuriosè lædas, sed omnibus, quantum præuales, benefacito, etiam inimicis. Ne peccatores unquam lactaueris, sed increpa tamquam auctoritatem à DEO consecutus. Non sis percussor conscientiarum plebis tibi commissæ, neq; verbum Dei indiscretè proferas, sed cum moderatione pietatis.

Pœnitentibus esto misericors, *M.* & calamum quassatum noli conterere, sciens quod in-

17.

firmorum curam susceperis, non fortium. Melius est enim pœnitentem cum pietate ad purgatorium mittere, quam austeritate confessoris desperantem ad infernum destinare.

18. Horas tuas canonicas, N. cum reverentia & devotione, constitutis ab Ecclesia temporibus, orare non negligas. Horas quoque beatæ Mariæ semper Virginis, vigiliis defunctorum, cum cæteris ex ordine Sacerdotali debitis, legere non omittas.

19. Domus tuæ curam habe, cum timore Dei: familiam si habueris, modestiam & honestatem servare verbo persuade & exemplo. Enimverò Sa-
cer-

cerdotis opinionem lædit in plebe, quando de domesticis ejus malè loquitur populus.

Sermo tuus testimonio ro- 20.
boretur scripturarum, o. Quia quicquid præter scripturas sanctas præcipitur, eadem facilitate contemnitur, quâ probatur. Nolo te imitari eos, qui sine eruditione in Ecclesia prædicant, qui fabulas & somniorum phantasmata crebrò allegant, & mysteria divinarum scripturarum ignorant.

Rabulæ, garrulique Sacer- 21.
dotes, sine ratione loquentes, populum non ædificant, sed vanis sermonibus ac fabulis Æsopianis in admirationem sui trahere laborant. Stulta enim & damnabilis abusio est,

G 5 omif-

omissis scripturis & Evangelio, populum Christianum Æsopi fabulas docere, & gesta conficta Romanorum. Nec mireris, si populus imperitus ista libentius audit quam scripturas, cum hoc legas prædixisse Apostolum. Erit (inquit) tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur.

22. Hinc Hieronymus ait: volvere verba, & celeritate dicendi apud imperitum vulgus admirationem sui facere, indoctorum hominum est. Attrita frons interpretatur sæpe quod

quod nescit, & cum aliis sua-
ferit, sibi quoque usurpat scien-
tiam, quam non habet. Nihil
tam facile, quam vilem plebe-
culam & indoctam concionem
linguæ volubilitate decipere,
quæ quicquid non intelligit,
plus admiratur.

Tu autem loquere quæ de- 23.
cent sanam doctrinam, & im-
peritorum applausum noli
quærere, si locum inter doctos
cupis inuenire. Curam anima-
rum imprudenter noli concu-
piscere, P. nisi prius & te &
alios secundum Ecclesiasticam
sanctionem justè didiceris gu-
bernare. Magisterium etenim
populi multis periculis subji-
citur, & quotidianis angustiis
tribulatur.

G 6 Opor-

24. Oportet enim Rectorem animarum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitem, benignum, sobrium, justum, sanctum; continentem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt, arguere:

25. Oportet eum qui Rector animarum constitutus est, non minus exemplo docere, quam sermone. Accusare quidem avaritiam & latro potest, emendare vero non, nisi qui facit quod docet. Delicatus magister

ster

ster est, qui pleno ventre de je-
junio disputat.

Prius ergo vita requirenda 26.
est, quam doctrina: quia ple-
nius opere docetur, quam ser-
mone. Excellentissimum nam-
que docendi genus est, demon-
stratio exempli. Et Dominus
quidem Jesus prius fecit, po-
stea docuit. Maximâ enim au-
toritate in docendo utitur,
cujus sermo attestatione ope-
ris comprobatur. Facile à sub-
ditis sermo Rectoris perfici-
tur, si morum honestate ful-
ciatur. Qui autem bene do-
cens, malè vivit, proprii se oris
sententiâ perimit, & à mala in-
stitutione subjectos non con-
vertit.

Simul attende, quam peri- 27.
culo-

culosa sit cura animarum, maximè his temporibus, quando ubique abundat iniquitas, & charitas multorum refriguit. Dies enim mali sunt, & homines ad justitiam tardi, totusque mundus in maligno positus, & rara fides in terra. Inter hæc verbum Dei à populo despicitur, Christianæ religionis institutio negligitur, auctoritas Sacerdotalis contemnitur. Vita laicalis multis peccatis & sceleribus obnoxia, pœnitentiæ remedia negligit, dolis & fraudibus intendit, monita Sacerdotum contemnit.

28. Et nisi Rector animarum, populo sibi commisso scelera eorum & debitas peccatoribus pœnas

pœnas sollicitè annunciaverit, coram Deo etiam sanguinis eorum reus erit. Et post hæc adducet Deus cuncta in iudicium, ubi Pastor animarum pro singulis rationem reddere cogitur, & si negligens in hoc mundo extitit, grauius damnatur.

Tutius ergo est curam & re- 29.
gimen animarum humiliter fugere, quam arroganter usurpare. Si enim unusquisque in illo tremendo iudicio rationem de sua vita reddere vix sufficit, quomodo pro tot millibus sibi commissis respondebit?

O quam bene vivit, qui sibi 30.
vivit. Bonum iucundumque videtur apud homines, Episcopum,

scopum, Abbatem, Pastorem, vel quemlibet Prælatum, in hoc sæculo vivere: Sed quam terribilis sit exitus negligentis, quis sufficiet cogitare? Etenim iudicium durissimum fiet in eos qui præfunt, & potentes potenter tormenta patientur.

31. Bene transit, qui simpliciter vivit, cui nihil terreni honoris committitur, cui animarum cura nulla commendatur. Cura etenim pastoralis nunquam est sine periculo, quamdiu vivitur in hoc mundo. Omnium quoque periculorum maximum est, cum separatâ per mortem à corpore animâ, summo pastori Deo, Pastor terrenus ad rationem ponendam fuerit præsentandus.

Hic

Hic jam articulus ultimæ 32.
 damnationis imminet, ubi ra-
 tio villicationis malè dispensa-
 tæ exigitur, & sanguis ovium
 multarum de unius Pastoris
 manu requiritur. Quid tunc
 Pastor imperitus respondere
 ad objecta poterit, qui in cu-
 ra ovium negligens fuit? Ob-
 mutescat, necesse est, quia quod
 respondeat, non habet.

Si ergo, frater, ad curam ani- 33.
 marum te idoneum existimas,
 si Ecclesiam Mernicensem re-
 gere paras, scito te pro his ad-
 ducendum in iudicium, & pro
 vitæ merito gloriam susceptu-
 rum vel tormentum. Sed cre-
 de mihi, securus moritur,
 qui omissis aliorum curis, sibi
 soli in Dei timore conversa-
 tur.

tur. Cui enim multum committitur, etiam multum ab eo exigetur.

34. Sacerdos, maximè curam habens animarum, Dei præco est, ut populo voluntatem DEI omnipotentis nunciet, & peccantes in lege Domini per increpationis verba curet. Oportet ergo ut doctus & constantissimus sit, ne aut per ignorantiam defluat, aut per inconstantiam odia perversorum pertimescat. Turpe est enim propter metum populi, tacere sermones Dei, 2. Modico vino Sacerdoti utendum est, ne si potationibus vacat, opprobrium in populo fiat. Vinolentos enim Sacerdotes & Apostolus damnat, & ab accessu

cessu altaris vetus lex prohibet. In Agathensi quoque Concilio ita legitur :

Ante omnia à clericis vite- 36.
 tur ebrietas , *R.* quæ omnium vitiorum fomes ac nutrix est. Itaque ille , quem ebriosum fuisse constiterit , ut ordo patitur , aut triginta dierum spacio à communione submoveatur , aut corporali subdatur supplicio. Luxuriosa enim res est vinum , & contumeliosa ebrietas : omnis qui miscetur his , non erit sapiens. Qui absque vino ardet ardore adolescentiæ , & inflammatur calore sanguinis , & valido est corpore , vinum ut venenum fugiat : ne multiplici incendio suffocatus , in cœnum luxuriæ

riæ cadat. Stomachus vino æstuans, libidinem concitat, sensum hebetat, caput & totum corpus debilitat. Proverbio quoque dicitur: Pinguis venter gignit sensum tenuem.

37. Cum ergo ad convivia Sacerdotum vocatus accedis, non obliviscaris honestatis clericalis, sed modestum & continentem te in omnibus exhibeas, & cave, ne aut linguam aut aures habeas prurientes, id est, ne aut ipse detrahas, aut detrahentibus auditum accommodes.

38. Scito quia cuncta quæ de aliis loqueris, in temetipsum retorquenda sunt, & in his ipsis fortè reprehendendus eris, quæ in aliis arguebas.

Sed

Sed forsitan dices: Referenti-
 bus injuriam facere non pos-
 sum: quia in vanum nititur,
 quisquis omnium obstruere la-
 bia meditatur: quid ergo alio-
 rum detractio ad me? S. num-
 quid ego prohibere homines
 possum, ne loquantur? Sed
 quemadmodum superius dixi-
 mus, ita te coram detractore
 exhibeas, ut discat nulli detra-
 here, cum te viderit non liben-
 ter quæ loquitur, audire.

Cum detractoribus (ait Sa- 39.
 lomon) ne commiscearis, quo-
 niam repente venit perditio
 eorum: Et ruinam utriusque
 quis novit? Tam illius, videli-
 cet, qui detrahit, quam ejus
 qui aurem accommodat de-
 trahenti. Esto moribus & con-
 ver-

versatione maturus, verbis rarus & providus, silentio & taciturnitate discretus.

40. In perscrutandis mysteriis scripturarum sedulus esto, & si quid dubietatis tibi legenti occurrerit, ad interpretationes seniorum noveris referendum. Habes in vicino antiquissimæ urbis Treverorum gymnasium in quo copia doctorum est, ad quos in quæstionum ambiguitate poteris habere recursum.

41. Neque aurum tibi charius fit, quam scientia: quia sapientiæ fructus æternus est, usus vero divitiarum brevis & momentaneus. Nemo sit, qui salutare studium prohibeat, non mater, non frater, non cognatus,

gnatus, non soror: tu fac opus
Evangelistæ, disce quæ do-
ceas, ne Pastor & idolum exi-
stas. Unus es, & secundum non
hâbes? cui ergo divitias the-
saurizares?

Vive temperatè, nuptias & 42.
convivia immoderata ne visi-
tes: quia & mentem virtutibus
exuunt, & bursam nummis va-
cuam reddunt. Compara tibi
de oblatis eleemosynis divinæ
scripturæ codices, T. quorum
assiduâ lectione doctus, popu-
lum commissum dignè possis
instruere, & temetipsum per
contemplationem ad cœlestia
elevare.

Ama scientiam scriptura- 43.
rum, & coram DEO & homi-
nibus exaltabit te. Noli con-
sen-

sentire voluptatibus carnis,
impetum furoris reprime, *V.*
& mortis ne unquam obli-
scaris.

Notæ.

*A. Quantum vero ad internam
conversacionem pertinet*) De
hac agetur sequenti capite: qualis
& unde debeat esse interna hæc
conversatio in genere, luculenter
indicat S. Augustinus, allegatus in
Sacerd. nostro, fol. 5.

*B. Quantum vero ad exteriorem
hominem pertinet*) Incredibile pro-
pè dictu est, quantum & SS. Apo-
stoli, & omnis chorus SS. Docto-
rum, momentum posuerint in ex-
ternâ Sacerdotum conversacione re-
ctè habendâ: sed nec mirum est,
cum enim hi, ut auctor noster mo-
net, populo in Exemplum propo-
nantur, hoc utique aliunde capi non
potest,

potest, quam à conuersatione, quæ oculis & sensibus patet.

C. *Quotquot tuo vitio in peccatum duxeris*) Nam qui unum, dicit S. Hieronymus super Ezech: c. 17. de minimis scandalizaverit, molâ collo alligatâ præcipitabitur in profundum, ergo quo plures hoc modo quis in peccatum duxerit, eò profundius mergetur; proque illis cruciabitur.

D. *Rarus videaris in publico, &c.*) Vehementer hoc prodest ad necessariam officio Parochi auctoritatem conservandam, uti etiam auctor noster seq: mox periodo optimè advertit, & quotidianâ experienciâ clarum est.

E. *Risum excussum non diligas*) Quod etiam S. Ambrosius l. 1. off. cap. 21. disertè monet dicens: abhorrere debemus ab illis confabulationibus & colloquiis, quæ nobis intolerabiles quosdam risus excitare solent: Væ vobis, qui ridetis,
 H quia

quia flebitis, innuens illud, quod ipsa Veritas Lucae 6. pronunciavit: Væ autem præsertim iis, qui morionum instar alios ad risum excitant, per jocos ordinariè non valde Christianos. nec ab Eutrapeliâ, sed à levissima mente dictatos.

F. Noli tabernas cum rusticis ingredi) De hoc. supra c. 1. lit. M. O Sacerdotes, attendite, major est dignitas vobis collata, quam Angelis qui adorant, quod vos conficitis, nec ipsi conficere possunt; & vos infurfures, & quisquillas istas misceatis? Vide obsecro Thomam de Kempis l. 4. c. 5.

G. Nulli detrahas) Detractionem in suo genere gravius esse peccatum, quam furtum, norunt omnes ex casibus suis hinc meritò in Decretum illatum est, dist. 46. ex concilio Carthaginensi: Clericus maledicus (maximè in Sacerdotibus) cogatur ad postulandam veniam, si noluerit, degradetur; nec unquam ad officium

ficium absque satisfactione revo-
cetur.

*H. Nullum ex ore tuo Mendacium
prodeat*) Quod omnis; inquit, B.
Cæsarius, hom. 16. Mendax sine
maligno spiritu esse non possit, scri-
ptura testis est; perdes, inquit, om-
nes, qui loquuntur mendacium:
& iterum; os quod mentitur, occi-
dit animam. Unde etiam S. Cyp. l. 4.
Ep. 2. hoc esse ait semper opus dia-
boli, ut seruos Dei mendacio laceret.

I. Non sis acediosus & piger) De
hoc dictum est supra cap. 3. litt. A.

*K. Frugalitatem hospitalitatis non
negligas*) Conc. Trid: cui adde S.
Chrysostrum (præter innumeros
alios, & ipsum Christum iudicem,
Matth. 25. electis dicturum, hospes
eram & collegistis me nempe in ser-
uis, & minimis meis) super Matth.
c. 2. qualem mercedem habet, qui
peregrinatur propter Deum, ta-
lem habet, qui suscipit peregrinan-
tem, &c.

L. Non sis percussor) Audiamus, S. Ambrosium, in Decreti p. 2. causâ 23. q. 8. coactus etiam repugnare non novi; potero dolere, potero flere, potero gemere; lacrymæ meæ arma mea sunt. Talia sunt munimenta Sacerdotum, aliter nec debeo, nec possum resistere. Meritò etiam dixit S. Apostolus 1. ad Cor: 11. si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei; nam servum Domini 2. ad Timot. 2. non oportet litigare, multò minus percutere.

M. Pœnitentibus esto misericors) Hoc confirmat S. Chryostomus super Matth. hom. 43. si erramus, modicam pœnitentiam imponendo, nonne meliùs est propter misericordiam reddere rationem, quam propter crudelitatem succumbere pœnitentem? Interim ex memoriâ emitti non debent, quæ de Pœnitentiis imponendis præscribit Conc. Trid: sess. 14 c. 8.

N. Ho-

N. Horas tuas Canonicas) Quanta ad has sit obligatio, & quâ attentione dici debeant; notum iterum est ex casibus: quippe non verbis tantum sed corde orandus est Deus: melior enim est quinque psalmodum decantatio cum cordis puritate, quam totius psalterii modulatio cum tristitia, & aliis imperinentiis, ut non nemo SS. Patrum affirmat.

O. Sermo tuus testimonio roboretur scripturarum) De fabulis pro concione non adducendis, dictum est supra c. 4. litt. H. quod etiam auctor hâc & seq. periodo diligenter repetit; & accuratè monet S. Bonaventura in pharetra l. 4. c. 34. qui ad vera prædicationis verba se præparat, necesse est, ut causarum origines à sacris paginis desumat, ut omne, quod loquitur, ad divinæ auctoritatis fundamentum revocet, atque in eo ædificium suæ locutionis firmet.

P. Curam animarum noli impru-
denter querere) Rectè dicitur *impru-*
denter ; licet enim S. Augustinus ,
 citatus à Gratiano Decret. dist. 40.
 cap. Ante omnia , dicat nihil hoc
 officio apud Deum esse tristius , &
 damnabilius , si perfunctoriè res
 agatur : addit tamen ; sed apud
 Deum nihil beatius , si eo modo
 militetur , quo noster Imperator ju-
 bet : & hoc modo intelligendus est
 auctor noster , quando in seqq. pe-
 riodis solitariam vitam suadere vi-
 detur.

Q. Turpe est propter metum populi
tacere sermones Dci) Hoc tunc fit,
 quando in Concionatore verifica-
 tur illud S. Gregorii, Ep. 113. Pe-
 rit reverentia , adimitur disciplina,
 si qui culpas debuit emendare, com-
 mittit : si vero , quod S. Isidorus
 l. 3. Ep. 326. addit , Sacerdotes
 mores suos cerrexerint , spes est,
 plebem quoque secuturam ; dum-
 modo non ob alios fuit respectus
 ipse

ipſe non ſit canis mutus, ſed confi-
 ſus, quod ei dici non poſſit, medice
 cura te ipſum, imperterritè eos al-
 latret.

R. Ante omnia vitetur ebrietas) De
 hac jam ſupra facta eſt mentio cap.
 1. litt. M. & cap. 3. litt. N. addit
 Petrus Ravennas. Ebrietas in alio
 crimen eſt, in Sacerdote ſacrile-
 gium: ſaltem æquivalenter, & diſ-
 poſitivè.

S. Quid aliorum detractio ad me)
 Solidum remedium præſcribit Tho-
 mas de Kemp: lib. 3. c. 36. quod
 ad hanc rem digniſſimum lectu eſt.
 Interim ſi bona fama injuſtè læda-
 tur, utique pro eâ retinendâ, aut re-
 cuperandâ ordinatis mediis labo-
 randum eſt: Rectè enim dicit S. Au-
 guſtinus de bono Viduitatis, no-
 bis neceſſaria eſt vita noſtra, aliis fa-
 ma noſtra; quod etiam S. Th: 2. 2.
 q. 72. a. 3. confirmat.

*T. Compara tibi divinæ ſcripturæ
 codices*) Quod enim eſt miles ſine
 H 4 gla-

gladio, hoc est Sacerdos sine libris, & qui hos comparare & legere negligit, incurret pleraque incommoda, quæ hactenus indicata fuerunt, præsertim quæ auctor noster commemorat supra. c. 4. n. 8. & 13.

V. Impetum furoris reprime) Ita præscribit Pontificale Rom. in consecratione Episcopi: accipe baculum Pastoralis officii, ut sis in corrigendis vitiis piè sæviens, iudicium sine ira tenens, in fovendis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate severitatis censuram non deserens. Hinc S. Ambrosius, offic. l. 1. cap. 21. bene monet: Resiste iræ, si potes, cede, si non potes, scriptum enim est; Date locum iræ. ad Rom. c. 12.

Qualis

*Qualis debeat esse Sacerdos in
conuersatione interna.*

CAPUT VII.

QUoniam verò non sufficit 1.
ministro Christi hone-
stam coram hominibus con-
uersationem ducere, nisi coram
Deo ab omni scelere mundus
studeat apparere, exhortor te
ut cor tuum in timore Omni-
potentis dirigas, *A.* & nullas
unquam contra Deum cogita-
tiones admittas.

Oportet enim Sacerdotem 2.
Dei sanctum esse, *B.* mente &
corpore, & mundum in cogi-
tatione. Hinc Dominus dicit:
Sancti estote, quoniam ego
sanctus sum, Dominus Deus
H 5 vester,

vester, qui sanctifico vos. Et Petrus Archiapostolus dicit: Vos genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, ut virtutes annuncietis ejus, qui de tenebris vos vocavit, in admirabile lumen suum.

3. Primum in corde tuo locum charitas obtineat, C. quæ plenitudo legis est, & consummatio Prophetarum. Omnium enim virtutum maxima est charitas, quæ in dilectione Dei & proximi consistit.

4. Deus autem ex toto corde propter se diligendus est, & proximus propter Deum. Nemo autem veraciter Deum diligit, si in fide proximum odit. Christus enim Deus & homo est.

est.

est. Totum ergo Christum non diligit, qui hominem odit. Nul- lum opus bonum Deus acci- pit, nisi quod flamma charita- tis in ara cordis accendit: Cha- ritas enim virtutum omnium obtinet principatum.

Hanc humilitas sequitur, D. 5.
 quæ virtutum custos memora- tur. Hujus tanta est eminentia virtutis, ut omnis alia cito pe- reat nisi humilitatis fundamen- to roboretur. Dicit enim san- ctus Papa Gregorius: Qui sine humilitate virtutes congregat, quasi pulverem in ventum por- tat. Unde enim ferre aliquid cernitur, inde gravius cæcatur.

Maximum ergo Sacerdotis 6.
 ornamentum charitas est, & preciosissimum in veste illius

H 6 mar-

margaritum , humilitas. Tu quoque (frater) has geminas in te virtutes exprime , & fructuosus in Ecclesia Dei prædicator eris. Quicquid dixeris , facile persuadebis auditoribus , si charitatem & humilitatem habeas in corde , seduloque demonstres in opere.

7. Locum non habeat in corde tuo maledicta ambitio , *E.* quæ adeò mentem , quam semel invaserit , excæcat , ut Dei salutisque propriæ oblivionem inducat. Esto Christianus amator hominum , & hostis vitiorum. Serva mandata Dei , & Ecclesiasticas sanctiones noli negligere. Honora omnes homines propter Deum , & neminem unquam duxeris contemnendum. Quod

Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. Sol non occidat super iracundiam tuam. Diuitum adulationes fugito, & peccatores ne aliquando palpaueris. Abnega te ipsum, *F.* desiderijs tuis, ut discipulus Christi efficiaris. 8.

Castiga corpus tuum, juxta Apostolum in seruitutem redigens, delicias sperne, castum ama jejunium. Pius esto in pauperes, esurientem ciba, nudum vesti, infirmum visita, captivum libera, consolare tristem, sepeli mortuum. 9.

Mundum noli diligere, *G.* 10. diuitias noli quærere, post vanitatem noli currere. Nemo enim militans Deo negotijs secularibus se implicat. Nemi-

ni feceris injuriam , sed disce patienter ferre illatam , exemplo Domini tui , qui pendens in cruce , pro persecutoribus suis exoravit , ut non perirent. Pacem cum omnibus hominibus habeas , *H.* concordiam & unanimitatem duntaxat cum devotis.

II. Non sis superbus & arrogans , non somnolentus & piger , non vinolentus & multum edax , non obloquutor & temerariè quemquam judicans. Custodi actus tuos omni horâ , & memoria futurorum in cogitatione tua semper versetur. Dicit enim scriptura : Fili memorare novissima tua , & in æternum non peccabis.

Sem-

Semper itaque moriturum . 12.
 te cogita , I. diem iudicii ti-
 me , inferni tormenta expa-
 vesce. Si hæc feceris , omnes
 tentationes carnis facile supe-
 rabis. Spernæ voluptates mun-
 di , ut ad supernæ fœlicitatis
 gaudia valeas introire gaudens.
 Noli decipere animam tuam :
 nemo potest hîc gaudere cum
 mundo , & postea regnare cum
 Christo. Per multas enim tri-
 bulationes , K. oportet nos in-
 trare in regnum Dei. Spretis
 itaque præsentibus , omni desi-
 derio ad æterna gaudia festine-
 mus.

Omni custodiâ serua cor . 13.
 tuum , quoniam ex ipso vita
 procedit. Si aliquo delicto præ-
 occupatus fueris , non tardes
 pœni-

pœnitentiæ remedia quære-
re, & per veram contritionem
te in confessione expurgare.
Contende per angustam viam
ad vitam ingredi, hoc est,
carnis desideria non perficere,
mundum odire, spiritu vivere.

14. Ad militandum Deo con-
tra vitia carnis vocatus es, noli
ante victoriam quiescere, noli
à pugna desistere: quia nemo
coronabitur nisi victor. In hac
autem vita non est certa vi-
ctoria, sed continua pugna.
Qui perseveraverit usque in
finem, salvus erit. In fine suo
comprobabitur vir. *L.*

15. Militia est vita hominis su-
per terram. Miles enim sum-
mi Regis es, *M.* non licet tibi
agonem illius deserere. Bonus
miles

miles Regem suum quocun-
que iërit, sequitur. Ubi ergo est
Rex tuus? In cœlo: Cur illum
non sequeris?

Quid facies in terra, si mi- 16.
les es Regis superni cœlestis?
Quare Dominum tuum non
sequeris? Ipse enim dicit: Qui
mihi ministrat, me sequatur,
& ubi ego sum, illic & mini-
ster meus erit. Sequatur, in-
quit, non gressibus pedum, sed
passibus affectionum.

Apostolus quoque dicit: 17.
Nemo militans Deo implicat
se negotiis secularibus, N. ut ei
placeat, cui se probavit. Sicut
ergo qui militant Regi terre-
no, omnibus iussis ejus obe-
diunt, & quocunque mittun-
tur, parati & prompti sunt,
nullâ

nullâ se uxoris vel liberorum gratiâ excusantes , ita militem Christi mandatis ejus in omnibus oportet obedire , & in nullo penitus se excusare.

18. Tu ergo , qui coronam immarcescibilem victoriæ expectas , labora sicut bonus miles J E S U Christi, *O.* nulla terrenæ sollicitudinis cura te aggrevet , nulla carnis voluptas mentem illecebrâ tangat.

19. Nihil enim Christi milite foelicius , cui promittuntur regna cœlorum : nihil laboriosius , qui quotidie de vita periclitatur : nihil fortius , qui vincit diabolum : nihil imbecillius , qui carne superatur.

20. Non te domus avocet , non parentela impediât , non caro
con-

constringat. Volo te sine sollicitudine esse, ut liberè cogites quæ DEI sunt. Nudus & expeditus ad cœlum vola, P. quia nudum te mater genuit, nudum terra suscipiet.

Ama quod non perdas, contemne quod tenere non præuales, quære, quo in æternum fœliciter gaudeas. Ita vive, ut mori non timeas. 2. Bona conscientia mortem non metuit: quia per illam se ad æterna cœlestis Patriæ gaudia venturam esse cognoscit. 21.

Habes nunc (amantissime frater) quod à me postulasti, habes aliqualem bonæ conversationis formulam, cui imprimaris, habes sanctæ exhortationis normam, ad quam sedulo

lo possis habere recursum. Feci quod potui, non quantum volui.

23. De reliquo vive secundum Evangelium, & constitutiones sanctorum Patrum, in quibus omnis perfectionis Christianæ forma conspicitur. Vale; memor nostri. Ex Spanheim. Kalendis Aprilis. Anno 1486.

Notæ.

A. *C*Or tuum in timore omnipotentis dirigas) Nisi enim, scribit S. Basilius in ps. 33. Timor instituendæ vitæ nostræ rudimenta jactat, impossibile fuerit castitatem, sanctimoniamque legitimè observari; Confige, inquit David, timore tuo carnes meas: itaque quorum animam occupavit Dei Timor, omnem prorsus importunitatem pec-

peccati, & obstreperam occasionem vitant.

B. Oportet enim Dei Sacerdotem sanctum esse) Ex S. Augustino. O Sacerdotes, si anima cuiuslibet iusti sedes Dei sit, multò magis sedes & Templum Dei esse debetis mundum, & immaculatum: si sepulchrum ejus gloriosum est, in quo corpus jacuit exanime; gloriosiora debent esse corpora vestra, quæ à morte suscitatus quotidie dignatur inhabitare.

C. Primum in corde tuo locum habeat Caritas) Rectè etiam S. Prosper ait, Charitatem affectionum omnium esse potentissimam, in omnibus semper invictam, actionum bonarum summam, salutem morum, finem cælestium præceptorum, mortem criminum, vitam virtutum.

D. Hanc humilitas sequitur) Cogitas, inquit S. Augustinus. Serm. 10. de verbis Domini, magnam fabri-

fabricam construere celsitudinis (Charitatis in Deum) de fundamento prius cogita humilitatis ; Caritas enim non inflatur, non est ambitiosa. Porro Deus Caritas est, sed Deus ipse superbis resistit, eosque abominatur, ergo cum sola humilitate Caritas & Deus haberi potest.

E. Locum non habeat ambitio) S. Cyprianus lib. de jejun. & tent. folerter advertit. Etiam in sinu Sacerdotum ambitio dormit, ibi sub umbrâ recubat; in secreto thalami fraudulenter se occultat. Hæc sacrilegii forma per omnia officia, gradusque discurrit, & nihil intentatum ambitio relinquit: nec dubitet quisquam diaboli hæc esse negotia, & nundinationis ejus, quicumque hæc exercent commercia.

F. Abnega te metipsum) Abnegatio sui est ipsa mortificatio amoris proprii, aliarumque sensualitatis passionum refrænatio & vis, ac violentia,

lentia, quam sibi ipsi quilibet inferre debet, si coelum rapere cupiat.

G. Mundum noti diligere) Mundum, interprete Cornelio à Lapide in cap. 15. Ioann: v. 19. diligere dicitur, qui diligit opes, honores, delicias, magnam nominis sui æstimationem, voluptates; sic enim faciunt mundani homines, qui non sapiunt, nec mentem seriò attollunt ad ea, quæ Dei sunt & ad salutem æternam conducibilia existunt, & hoc sensu auctor merito dicit, Mundum diligere noli. vide Thom: de Kemp. l. 3. c. 10.

H. Pacem cum omnibus habeas) Est namque Pax, S. Augustino contestante, Serm: de Verbis Domini, serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, vinculum amoris, consortium charitatis. Imò Veritate ipsâ apud Matth. c. 5. de prædicante, est altissima beatitudo, & felicitas, quæ sectatores suos facit Dei filios, Deo simillimos, Deo charissimiss-

rissimos, & plenissimè hæredes Dei in cælesti gloria, Christique cohæredes, uti pluribus explicat more suo eleganter Cornelius à Lapide.

I. Semper mori turum te cogita) Non minus de fide est, quod sit Deus unus & trinus, quam quod novissimorum memoria efficax sit contra peccata quævis remedium. Idem enim ille Spiritus, Doctor infallibilis veritatis, qui prius dictavit, & revelavit, etiam hoc posterius in calamum misit Jesu Filio Sirach in Ecclesiastico, c. 7. hisce verbis: In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum non peccabis: vel certè non semper, aut diu in peccatis persistes: cur non utimur tam parabili medio?

K. Per multas tribulationes) Quæso te, legas iteratò & sæpius aureum caput 12. lib. 2. Thomæ de Kemp. experieris in te mirabilem mutationem; neque plura adducere consultum est, cum libellus ille omnium
mani-

manibus teratur, & nefas propè ef-
 fet, eum non penes se habere, cum
 quotidiano pane sit utilior, & æquè
 necessarius.

L. In fine suo comprobabitur Vir)
 Finis quippe, ut vulgare verbum ha-
 bet, coronat opus: & de fide est,
 ex Conc. Trid. sess. 6. c. 13. & can.
 16. quod finalis perseverantia non
 fit in nostrâ potestate; sed est pu-
 rum donum Dei hoc ut consequa-
 mur, ejusque capaces nos reddamus,
 tam sollicitè adhortantur SS. Pa-
 tres, ut quidquid possint operari
 manus nostræ, hoc indefinenter fa-
 ciamus: Dominus enim, ait Cypria-
 nus Martyr, nobiscum est, quamdiu
 cum ipso sumus: adeoque eodem
 adhortante: Insistendum est, & per-
 severandum in fide & virtute, &
 spiritualis gratiæ consummatione,
 ut ad palmam, & coronam possit
 perveniri.

M. Miles enim summi Regis es) Et
 quidem spiritualis, vi vocationis
 I. tuæ

tuxæ uti cap. 4. litt. D. expendimus. Istis adde ex S. Gregorio Nazianzeno ep. ad Episcopos. O Sacerdotes Dei, incruenta sacrificia mittentes! O illustres animarum custodes! O Magni Dei figmentum vestris manibus gestantes! O Deum hominibus concilians! O Mundi fundamenta, Christianæ fidei columna, immortalis vitæ Doctores & ductores!

N. Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus) Cornelius in hunc locum, qui est in 2. ad Timot. c. 2. ex Tacito, Dione, Tertuliano tradit, olim milites adeo ab aliis negotiis abstinuisse, ut nec nubere illis licuerit: Hinc rectè adjungit ex mente Apostoli, Episcopos, Parochos, &c. totos debere sacrificiis & orationibus, templique ministeriis, ac Verbo Dei insistere. Clerici se ipsos propter temporalia odiosos ne reddant. Sed si quid fieri debet in hoc genere, per tertium potius faciant.

O. Le

O. Labora, sicut bonus miles Christi) Ex græco habetur: Mala perfer, dura tolera: Exemplo tum militum, tum Christi; militis enim est multa, & acerba pati: & Christus nos in Militiam, ad suum Crucis vexillum evocavit, suaque cruce signavit, & auctoravit milites suos. Fortia ergo agere Romanum est, ut aiebat Scævola; sed fortia pati Christianum est. Ita Cornelius hoc loco.

P. Nudus, & expeditus ad cœlum evola) Nudus videlicet à malis cupiditatibus tuis, ut explicat S. Augustinus; angusta enim porta est, & arcta via, quæ ducit ad vitam; hoc iteratò prædicit ipse Dei Filius, Matth. c. 7. quâ, gula, libido, avaritia, &c. penetrare non possunt. Sæpius etiam relege lectiones secundi Nocturni, Dominicæ infra octavam ascensionis Domini, ex S. Augustino desumptas.

O. Ita vive, ut mori non timeas) Hoc fiet tunc, quando versiculum
I 2   istum

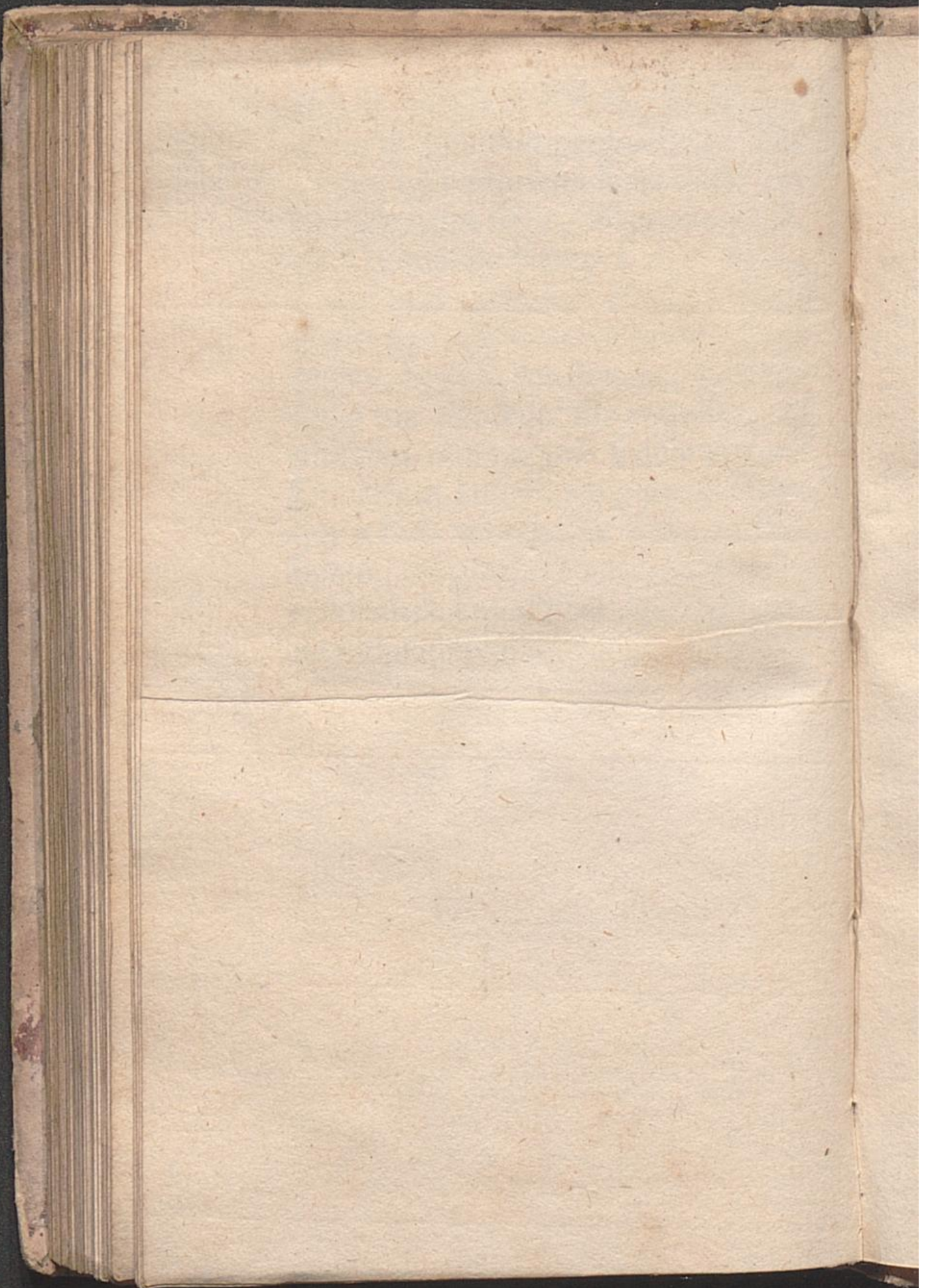
istum re ipsâ comprobaveris : Fac modo, quæ moriens facta fuisse velis : Ille enim felix , & prudens est, ait Thomas de Kemp. l. i. c. 23. n. 4. qui talis nunc nititur esse in vita, qualis optat inveniri in morte. Uno verbo , age illa constanter , quæ vocatio tua Sacerdotalis requirit , & mortem non timebis sed lætus tunc Denarium laboris tui , promissamque à Deo mercedem illam ineffabilem , & gloriæ coronam immarcescibilem expectabis, & certo certius reportabis.

F I N I S.

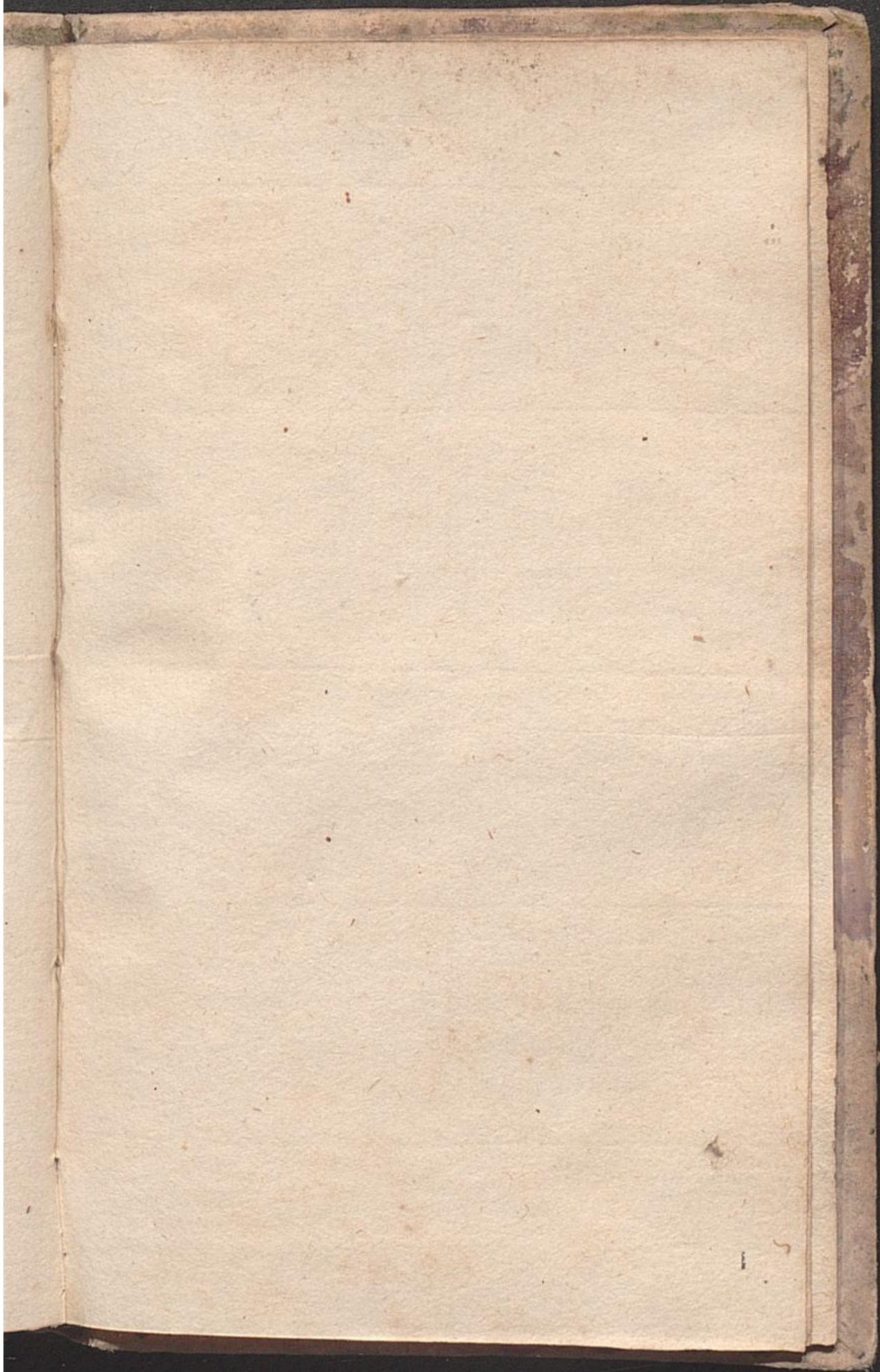

U
N
I
V
E
R
S
I
T
Ä
T
S
B
I
B
L
I
O
T
H
E
K
P
A
D
E
R
B
O
R
N

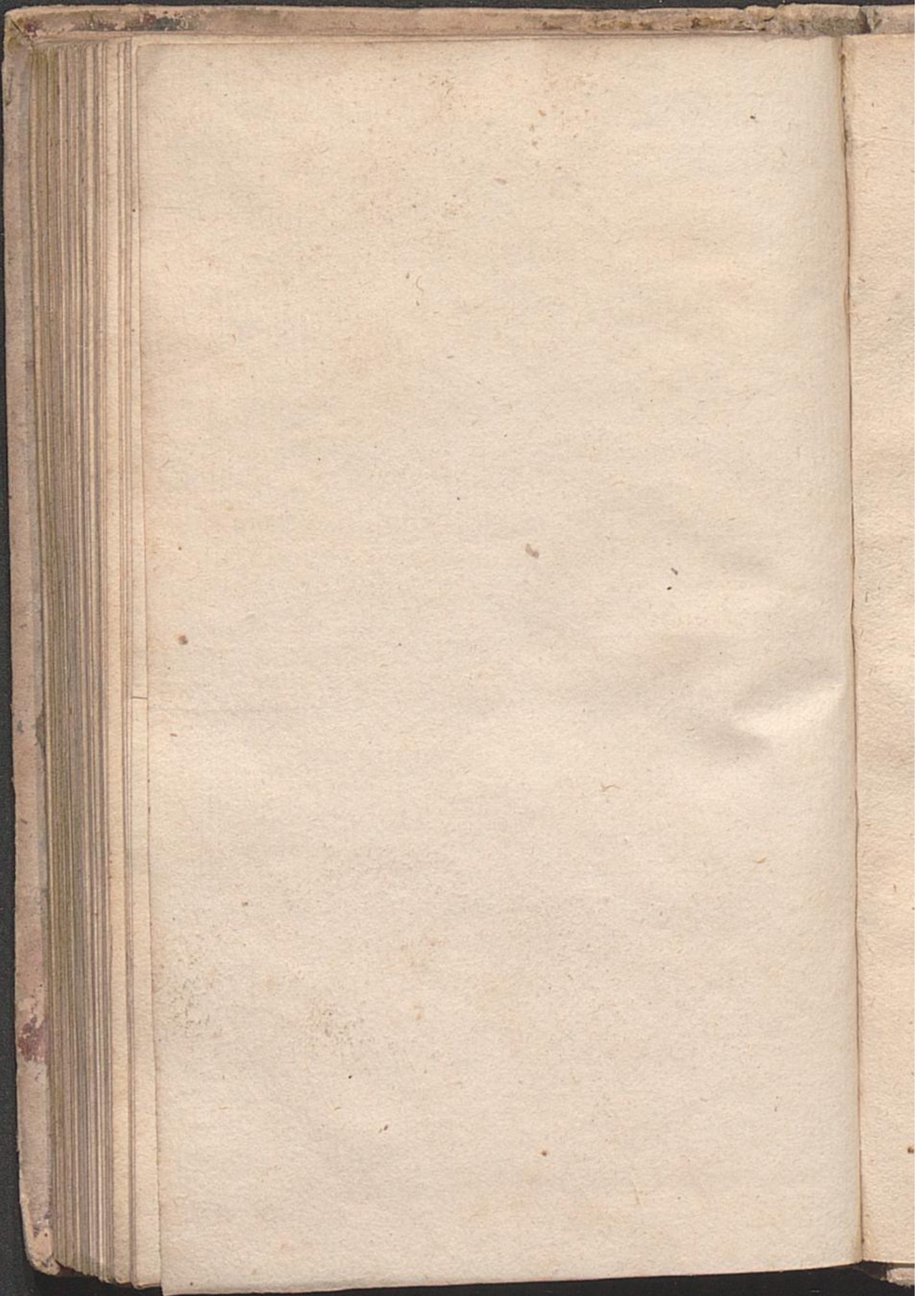

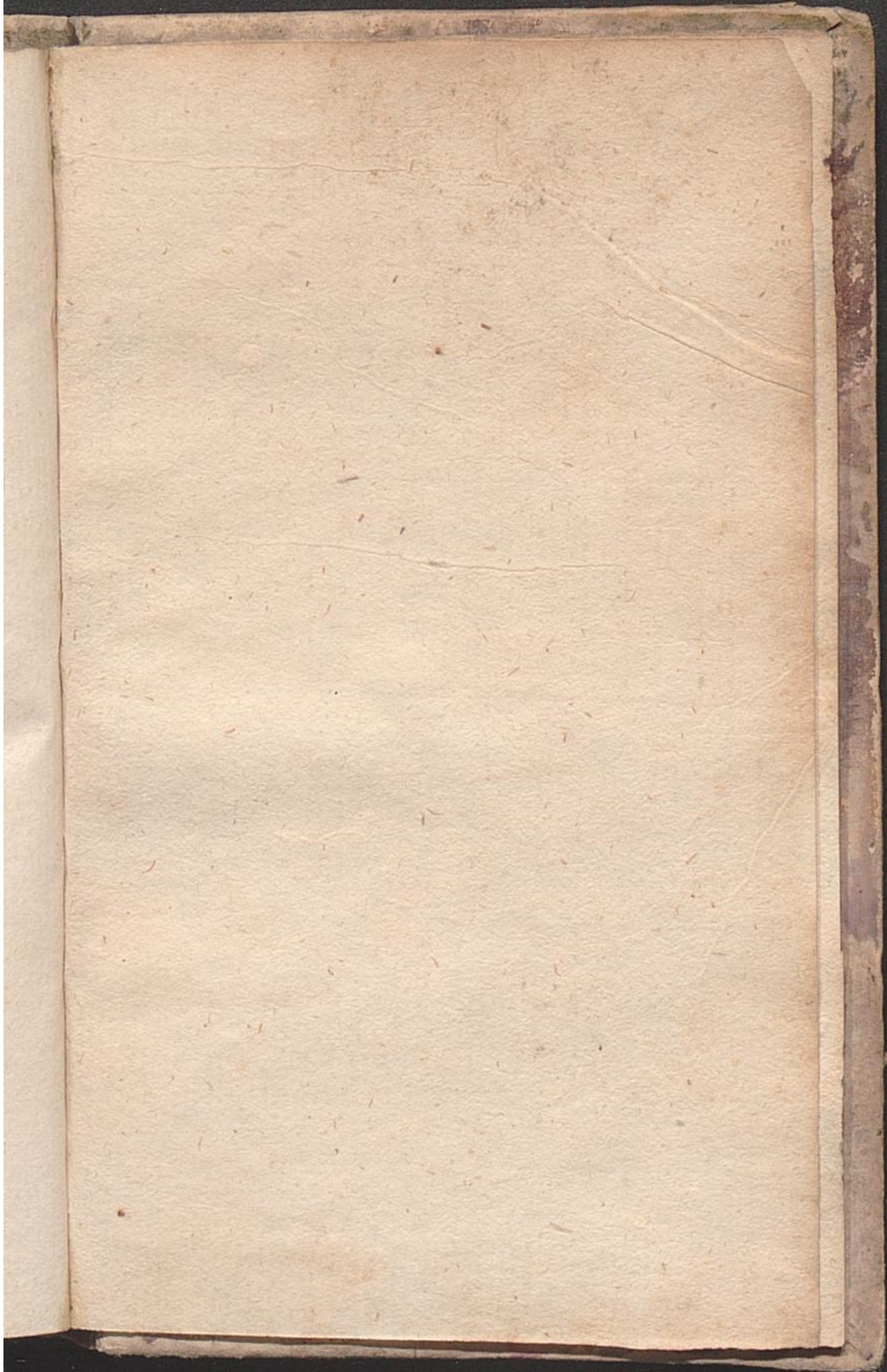

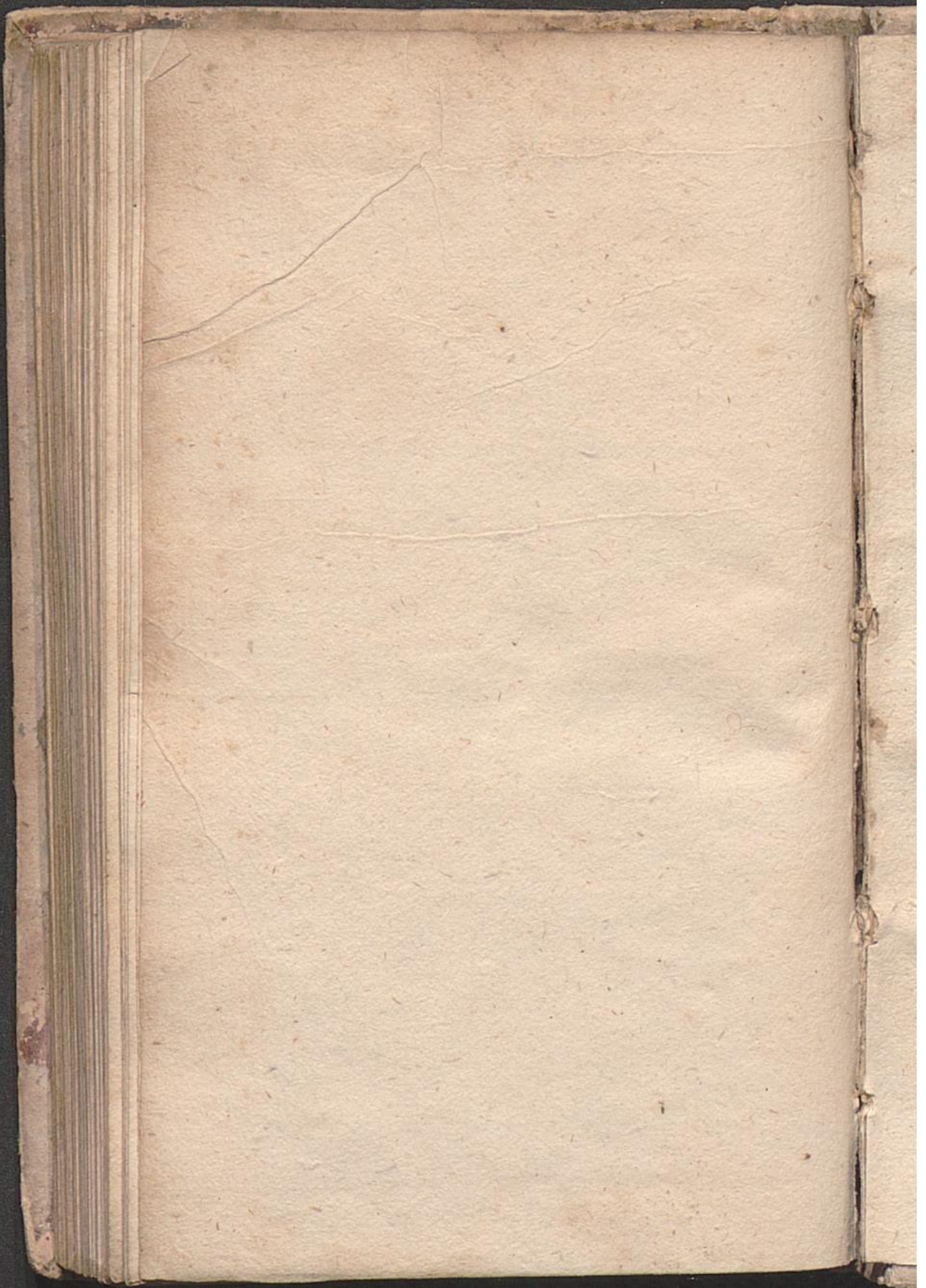

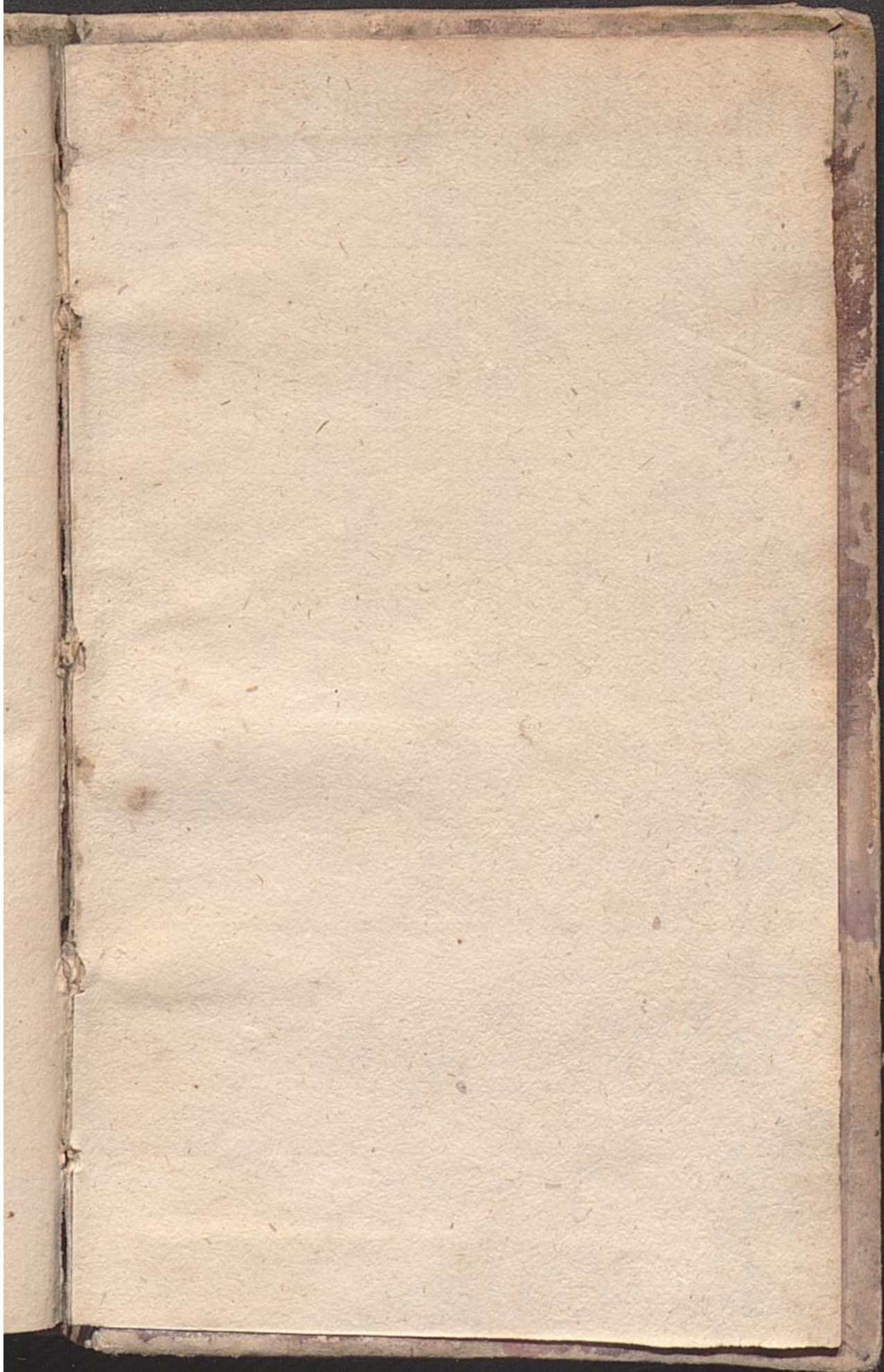

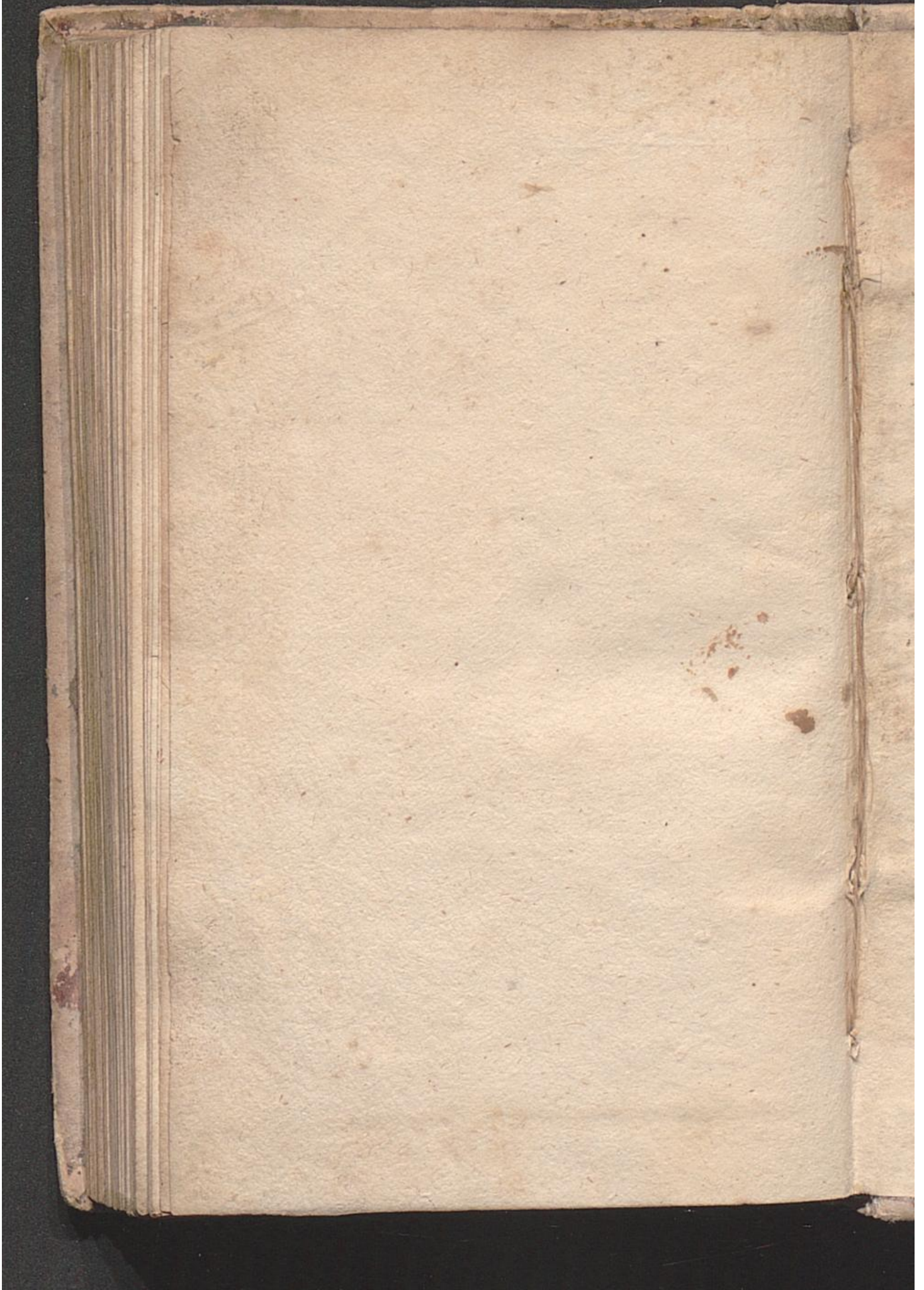

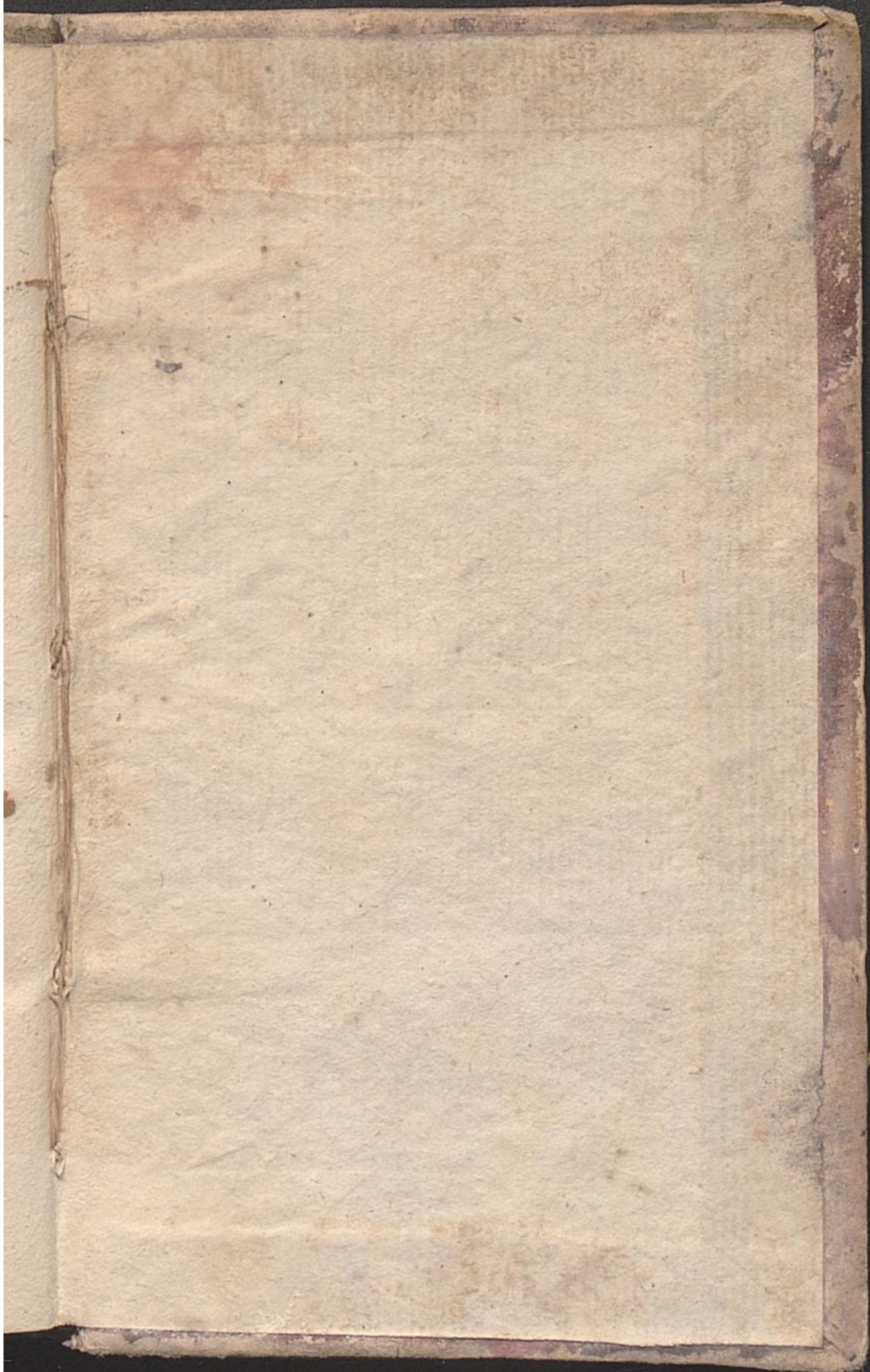

Th
2725